

Установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»
Факультэт культуралогіі і сацыякультурнай дзейнасці
Кафедра педагогікі сацыякультурнай дзейнасці

УЗГОДНЕНА

Загадчык кафедрай

_____ Л.І.Казлоўская

«__» _____ 20__ г.

УЗГОДНЕНА

Дэкан факультэта

_____ М.М.Каралёў

«__» _____ 20__ г.

**ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНЫ КОМПЛЕКС
ПА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЕ**

УВОДЗІНЫ Ў СПЕЦЫЯЛЬНАСЦЬ

для спецыяльнасці (напрамку спецыяльнасці, спецыялізацыі)

1 – 23 01 14 – сацыяльна-культурная дзейнасць

Складальнік:

Байко Анжаліка Пятроўна

Разгледжаны і зацверджаны
на паседжанні Савета ўніверсітэта
(пратакол № 9 от «23» мая 2017 г.)

1. УВОДЗІНЫ**2. ВУЧЭБНАЯ ПРАГРАМА КУРСА****3. КАНСПЕКТЫ ЛЕКЦЫЙ****4. ТЭМАТЫКА І МЕТАДЫЧНЫЯ МАТЭРЫЯЛЫ ДА ПРАКТЫЧНЫХ ЗАНЯТКАЎ****5. МЕТАДЫЧНЫЯ УКАЗАННІ ДА САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ СТУДЭНТАЎ**

1. Заданні для самастойнай работы
2. Пытанні і заданні для самакантролю
3. Сродкі дыягностыкі вынікаў вучэбнай дзейнасці

6. ПЫТАННІ І ЗАДАННІ ДА ЗАЛІКУ**7. ДАПАМОЖНЫ РАЗДЕЛ. ЛІТАРАТУРА**

УВОДЗІНЫ

Вучэбная дысцыпліна “Уводзіны ў спецыяльнасць” ўключана ў абавязковы кампанент вучэбнага плана для студэнтаў спецыяльнасці 1-23 01 14 «сацыяльна-культурная дзейнасць».

Прафесійная арыентацыя студэнтаў, разуменне імі сутнасці прафесіі, усвядомленае, сур’ёзнае стаўленне да прафесійнай падрыхтоўкі спрыяюць хутчэйшаму і, галоўнае, больш якаснаму фарміраванню спецыяліста ў сучасных умовах. Гэта і вызначае важнасць вучэбнай дысцыпліны “Уводзіны ў спецыяльнасць”, якая прафесійна арыентуе студэнтаў, дазваляе атрымаць досыць поўнае ўяўленне аб сваёй спецыяльнасці і будучай прафесіі, хутчэй адаптавацца да новых умоў вучобы ва ўніверсітэце. Студэнты атрымліваюць першапачатковыя веды аб сутнасці, спецыфіцы прафесіі спецыяліста па сацыяльна-культурнай дзейнасці, інфармацыю аб досыць складанай сістэме яго падрыхтоўкі ў УВА.

Мэта вучэбнай дысцыпліны – стварэнне аб’ектыўных умоў для разумення студэнтамі першага курса кампанентаў прафесійнай кампетэнтнасці для паспяховай працы на пасадах, якія адпавядаюць спецыяльнасці; выбару імі кірункаў спецыялізацыі ў час навучання ва ўніверсітэце; усведамлення сваіх жыццёвых мэт, месца ў новай эканамічнай і сацыяльнай рэальнасці.

Асноўныя задачы, якія рэалізуюць дадзеную мэту:

– даць аб’ектыўнае ўяўленне аб кампанентах прафесійнай кампетэнтнасці і відах прафесійнай дзейнасці спецыяліста сацыяльна-культурнай дзейнасці;

– пазнаёміць з тэхналогіямі атрымання ведаў, уменняў і спецыяльных навыкаў ва ўніверсітэце;

– фарміраваць асновы сучаснай арганізацыйнай культуры, ашчаднага выкарыстання часу для самастойнай работы, самаадукацыі ў сферы культуры.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны студэнт павінен *ведаць*:

- напрамкі спецыяльнасцей і спецыялізацыі ў галіне сацыяльна-культурнай дзейнасці Рэспублікі Беларусь;
- пералік і назначэнне асноўных устаноў сацыякультурнай сферы (дзяржаўнага, грамадскага і камерцыйнага сектараў);
- асноўныя патрабаванні, кваліфікацыйную характарыстыку і кампетэнцыі спецыяліста;
- асаблівасці арганізацыі вучэбна-творчай і навуковай работы студэнта;
- свае правы і абавязкі, патрабаванні да арганізацыі культуры быту ў інтэрнацкай установе;

умець:

- арыентавацца ў сістэме ведаў аб прафесійным асяроддзі;
- працаваць з навуковай, вучэбнай, даведачнай літаратурай, выкарыстоўваць сучасныя інфармацыйныя тэхналогіі;
- рацыянальна арганізоўваць вучэбны і вольны час;
- скласці партфоліа і весці дзённік назіранняў;
- аргументаваць уласную думку;

валодаць:

- катэгарыяльным апаратам у галіне сацыяльна-культурнай дзейнасці;
- метадамі працы са спецыяльнай літаратурай.

Структура зместу вучэбнай дысцыпліны ўключае 6 тэм. Па кожнай тэме ў адпаведнасці з яе мэтамі і задачамі па фарміраванні і развіцці ў студэнтаў дакладных кампетэнцый выкладчыкам праектуюцца і рэалізуюцца пэўныя педагагічныя тэхналогіі. Сярод найбольш перспектыўных і эфектыўных сучасных адукацыйных сістэм і тэхналогій, якія дазваляюць рэалізаваць сістэмна-дзейнасны кампетэнтнасны падыход у вучэбна-выхаваўчым працэсе, выдзяляюцца: вучэбна-метадычныя комплексы, варыятыўныя модулі самастойнай

працы студэнтаў, інфармацыйныя тэхналогіі, метадыкі інтэрактыўнага навучання.

Вучэбным планам на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны «Уводзіны ў спецыяльнасць» усяго прадугледжана 63 гадзіны, з іх 36 гадзін аўдыторных заняткаў. Прыкладнае размеркаванне аўдыторных гадзін: 12 гадзін – лекцыі, 24 гадзіны – практычныя.

Рэкамендаванай формай контролю ведаў з’яўляецца залік.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

2. ВУЧЭБНАЯ ПРОГРАМА КУРСА

Установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт
культуры і мастацтваў»

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Першы прарэктар БДУКМ

 А. А. Корбут

« 8 » верасня 2017 г.

Рэгістрацыйны № ВД-465/вуч.

УВОДЗІНЫ Ё СПЕЦЫЯЛЬНАСЦЬ

*Вучэбная праграма ўстановы вышэйшай адукацыі
па вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасці
1-23 01 14 Сацыяльна-культурная дзейнасць*

2017

Вучэбная праграма складзена на аснове адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі ОСВО 1-23 01 14-2013 і вучэбнага плана па спецыяльнасці 1-23 01 14 Сацыяльна-культурная дзейнасць, рэгістрацыйны № 1-23-1-16/13 вуч. ад 27.06.2013

СКЛАДАЛЬНІК

А. П. Байко, старшы выкладчык кафедры педагогікі сацыяльна-культурнай дзейнасці ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

Ю. А. Пераверзева, загадчык аддзела камплектавання фондаў дзяржаўнай установы «Нацыянальная бібліятэка Беларусі», кандыдат педагагічных навук, дацэнт;

М. М. Каралёў, дэкан факультэта культуралогіі і сацыяльна-культурнай дзейнасці ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

кафедрай педагогікі сацыяльна-культурнай дзейнасці ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № 4 ад 24.10.2015 г.);

прэзідыумам навукова-метадычнага савета ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № 5 ад 18.06.2016 г.)

Адказны за рэдакцыю: В. Б. Кудласевіч

Адказны за выпуск: А. П. Байко

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Прафесійная арыентацыя студэнтаў, разуменне імі сутнасці прафесіі, усвядомленае, сур'ёзнае стаўленне да прафесійнай падрыхтоўкі спрыяюць хутчэйшаму і, галоўнае, больш якаснаму фарміраванню спецыяліста ў сучасных умовах. Гэта і вызначае важнасць вучэбнай дысцыпліны «Уводзіны ў спецыяльнасць», якая прафесійна арыентуе студэнтаў, дазваляе атрымаць досыць поўнае ўяўленне аб сваёй спецыяльнасці і будучай прафесіі, хутчэй адаптавацца да новых умоў вучобы ва ўніверсітэце. Студэнты атрымліваюць першапачатковыя веды аб сутнасці, спецыфіцы прафесіі спецыяліста па сацыяльна-культурнай дзейнасці, інфармацыю аб досыць складанай сістэме яго падрыхтоўкі ва УВА.

Праграма вучэбнай дысцыпліны «Уводзіны ў спецыяльнасць» скіравана на тое, каб, даючы першапачатковыя, самыя агульныя веды аб спецыяльнасці і прафесіі, у працэсе навучання пазнаёміць студэнтаў з прыёмам і авалодання прафесіяй, элементамі навукова-даследчай дзейнасці.

Патрабаванні да акадэмічных кампетэнцый спецыяліста

Спецыяліст павінен:

АК-1. Умець выкарыстоўваць базавыя навукова-тэарэтычныя веды для вырашэння тэарэтычных і практычных задач.

АК-4. Умець працаваць самастойна.

АК-8. Валодаць навыкамі вуснай і пісьмовай камунікацыі.

АК-9. Умець вучыцца, павышаць сваю кваліфікацыю на працягу ўсяго жыцця, самастойна прымаць прафесійныя рашэнні, аналізаваць гістарычныя і сучасныя праблемы эканамічнага і сацыякультурнага жыцця грамадства.

Патрабаванні да сацыяльна-асобасных кампетэнцый

САК-3. Валодаць здольнасцю да міжасобасных камунікацый.

САК-5. Быць здольным да крытыкі і самакрытыкі.

САК-6. Умець працаваць у камандзе.

Патрабаванні да прафесійных кампетэнцый спецыяліста

Спецыяліст павінен быць здольным:

ПК-2. Выкарыстоўваць нарматыўна-прававую базу галіны культуры.

ПК-8. Набываць новыя веды, выкарыстоўваючы сучасныя інфармацыйныя тэхналогіі.

ПК-9. Ацэньваць стан, тэндэнцыі і перспектывы развіцця сферы культуры і мастацтваў.

Мэта вучэбнай дысцыпліны – стварэнне аб'ектыўных умоў для разумення студэнтамі першага курса кампанентаў прафесійнай кампетэнтнасці для паспяховай працы на пасадах, якія адпавядаюць спецыяльнасці; выбару імі кірункаў спецыялізацыі ў час навучання ва ўніверсітэце; усведамлення сваіх жыццёвых мэт, месца ў новай эканамічнай і сацыяльнай рэальнасці.

Асноўныя задачы, якія рэалізуюць дадзеную мэту:

– даць аб’ектыўнае ўяўленне аб кампанентах прафесійнай кампетэнтнасці і відах прафесійнай дзейнасці спецыяліста сацыяльна-культурнай дзейнасці;

– пазнаёміць з тэхналогіямі атрымання ведаў, уменняў і спецыяльных навыкаў ва ўніверсітэце;

– фарміраваць асновы сучаснай арганізацыйнай культуры, ашчаднага выкарыстання часу для самастойнай работы, самаадукацыі ў сферы культуры.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны студэнт павінен *ведаць*:

– напрамкі спецыяльнасцей і спецыялізацыі ў галіне сацыяльна-культурнай дзейнасці Рэспублікі Беларусь;

– пералік і назначэнне асноўных устаноў сацыяльна-культурнай сферы (дзяржаўнага, грамадскага і камерцыйнага сектараў);

– асноўныя патрабаванні, кваліфікацыйную характарыстыку і кампетэнцыі спецыяліста;

– асаблівасці арганізацыі вучэбна-творчай і навуковай работы студэнта;

– свае правы і абавязкі, патрабаванні да арганізацыі культуры быту ў інтэрнацкай установе;

умець:

– арыентавацца ў сістэме ведаў аб прафесійным асяроддзі;

– працаваць з навуковай, вучэбнай, даведачнай літаратурай, выкарыстоўваць сучасныя інфармацыйныя тэхналогіі;

– рацыянальна арганізоўваць вучэбны і вольны час;

– скласці партфолія і весці дзённік назіранняў;

– аргументаваць уласную думку;

валодаць:

– катэгарыяльным апаратам у галіне сацыяльна-культурнай дзейнасці;

– метадамі працы са спецыяльнай літаратурай.

Структура зместу вучэбнай дысцыпліны ўключае 6 тэм. Па кожнай тэме ў адпаведнасці з яе мэтамі і задачамі па фарміраванні і развіцці ў студэнтаў дакладных кампетэнцый выкладчыкам праектуюцца і рэалізуюцца пэўныя педагагічныя тэхналогіі. Сярод найбольш перспектыўных і эфектыўных сучасных адукацыйных сістэм і тэхналогій, якія дазваляюць рэалізаваць сістэмна-дзейнасны кампетэнтнасны падыход у вучэбна-выхаваўчым працэсе, выдзяляюцца: вучэбна-метадычныя комплексы, варыятыўныя модулі самастойнай працы студэнтаў, інфармацыйныя тэхналогіі, метадыкі інтэрактыўнага навучання.

Вучэбным планам на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны «Уводзіны ў спецыяльнасць» усяго прадугледжана 63 гадзіны, з іх 36 гадзін аўдыторных заняткаў. Прыкладнае размеркаванне аўдыторных гадзін: 12 гадзін – лекцыі, 24 гадзіны – практычныя.

Рэкамендаванай формай контролю ведаў з’яўляецца залік.

ЗМЕСТ КУРСА

Тэма 1. Уводзіны. Мэта, задачы вучэбнай дысцыпліны. Прафесія “спецыяліст па сацыяльна-культурнай дзейнасці, выкладчык”

Патрабаванні грамадства да сучаснага спецыяліста ў галіне сацыяльна-культурнай дзейнасці. Агульныя звесткі аб кірунках падрыхтоўкі па спецыяльнасці «сацыяльна-культурная дзейнасць». Мэта і задачы курса «Уводзіны ў спецыяльнасць».

Кірункі і змест прафесійнай дзейнасці спецыяліста па засваенні, захаванні, стварэнні і распаўсюджванні каштоўнасцей культуры; па выяўленні інтарэсаў і патрэбнасцей насельніцтва ў розных відах адпачынку; па распрацоўцы сацыяльна-культурных праграм і праектаў арганізацыі вольнага часу для іх рэалізацыі ва ўстановах культуры і мастацтва рознага профілю.

Перспектывы працы выпускнікоў у сярэдніх і вышэйшых навучальных установах; сацыякультурных цэнтрах, на прадпрыемствах, фірмах і ў кампаніях, дзяржаўных органах, навукова-даследчых інстытутах з улікам спецыялізацый «арганізацыя і метадыка сацыяльна-культурнай дзейнасці ва ўстановах культуры і адпачынку», «арганізацыя і метадыка сацыяльна-культурнай дзейнасці ў тэатральна-відовішчных установах», «арганізацыя і метадыка сацыяльна-культурнай дзейнасці ў санаторна-аздараўленчых і турысцка-спартыўных установах».

Магчымасць працягу адукацыі ў магістратуры і аспірантуры

Тэма 2. Спецыяльнасць “сацыяльна-культурная дзейнасць” у кантэксце сусветнай і айчынай вучэбна-навуковай практыкі

Задачи прафесійнай сацыякультурнай адукацыі. Характарыстыка сучаснага этапу яе развіцця ў свеце. Праграмы падрыхтоўкі і кваліфікацыйныя ўзроўні выпускнікоў у беларускай вышэйшай школе.

Гісторыя ўніверсітэта і перспектывы яго развіцця. Сучасная арганізацыйная структура ўніверсітэта, кірункі вучэбнай, навуковай і выхаваўчай працы. Самакіраванне ва ўніверсітэце. Уклад выпускнікоў ўніверсітэта ў развіццё тэорыі і практыкі сацыяльна-культурнай дзейнасці.

Праграма вышэйшай прафесійнай адукацыі па падрыхтоўцы спецыялістаў сацыяльна-культурнай сферы, якая рэалізуецца ва ўніверсітэце. Спецыялізацыі па спецыяльнасці «сацыяльна-культурная дзейнасць»: «арганізацыя і метадыка сацыяльна-культурнай дзейнасці ва ўстановах культуры і адпачынку», «арганізацыя і метадыка сацыяльна-культурнай дзейнасці ў тэатральна-відовішчных установах», «арганізацыя і метадыка сацыяльна-культурнай дзейнасці ў санаторна-аздараўленчых і турысцка-спартыўных установах».

Формы і віды дадатковай прафесійнай сацыяльна-культурнай адукацыі.

Дзяржаўны адукацыйны стандарт вышэйшай прафесійнай адукацыі па спецыяльнасці «сацыяльна-культурная дзейнасць» як аснова адзіных патрабаванняў да прафесійных кампетэнцый выпускніка.

Структура базавага вучэбнага плана падрыхтоўкі спецыялістаў па сацыяльна-культурнай дзейнасці. Пералік і кароткі змест вывучаемых цыклаў і дысцыплін: агульных гуманітарных; агульнапрафесійных; спецыяльных. Дысцыпліны, якія даюцца на выбар. Вытворчая практыка. Вучэбна-метадычныя комплексы і хрэстаматыйныя матэрыялы па дысцыплінах.

Каляндарны графік вучэбнага працэсу на бягучы год.

Скразная сацыяльна-культурная падрыхтоўка (практыкум) спецыялістаў па сацыяльна-культурнай дзейнасці ва ўніверсітэце. Прафесарска-выкладчыцкі склад выпускаючай кафедры – кафедры педагогікі сацыяльна-культурнай дзейнасці. Вучэбныя дысцыпліны, якія выкладаюць прафесары і дацэнты кафедры. Спецыфіка прафесійнай

падрыхтоўкі па спецыяльнасці «сацыяльна-культурная дзейнасць» ва ўніверсітэце.

Тэма 3. Установа сацыяльна-культурнай сферы як сацыяльны інстытут. Прафесійная кампетэнтнасць – аснова канкурэнтаздольнасці спецыяліста

Установы сацыяльна-культурнай сферы розных тыпаў: *культуры і адпачынку* (клубы, дамы і палацы культуры, паркі культуры, кінатэатры, музеі, бібліятэкі, цэнтры маладзёжнага адпачынку, гульнятэкі, дамы мастацкай і тэхнічнай творчасці і інш.); *тэатральна-відовішчныя* (тэатры, філармоніі, цыркi, канцэртныя залы і г. д.); *санаторна-аздараўленчыя і турысцка-спартыўныя* (санаторыі, пансіянаты, дамы адпачынку, прафілакторыі, палацы спорту, спартыўныя залы, стадыёны, басейны, пляжы, тэнісныя корты і інш.; турысцкія базы, турысцкія гасцініцы, кемпінгі, турысцкія паязды і параходы, турысцкія фірмы і інш.). Арганізацыйная структура базавай установы і сістэма планавання. Асноўныя дакументы ўліку і справаздачнасці. Сістэма і структура розных арганізацый, мастацкіх калектываў і клубных аб'яднанняў сацыякультурнай сферы.

Тэма 4. Прафесійная кампетэнтнасць – аснова канкурэнтаздольнасці спецыяліста

Суадносіны паняццяў «пасада», «кваліфікацыя», «кампетэнцыі», «спецыяльнасць», «спецыялізацыя», «прафесія». Кампаненты прафесіянальнай кампетэнтнасці і віды прафесійнай дзейнасці спецыяліста па сацыяльна-культурнай дзейнасці.

Прафесійна важныя якасці, неабходныя сучаснаму спецыялісту па сацыяльна-культурнай дзейнасці. Кароткі аналіз стану айчынных рынкаў працы і прафесій. Рэйтынг самых запатрабаваных спецыяльнасцей. Патрабаванні да маладых спецыялістаў і ўзроўню іх

падрыхтоўкі. Трансфармацыя прафесійных кампетэнцый спецыяліста па сацыяльна-культурнай дзейнасці ў сучасных умовах.

Партфолія як збор прац і дасягненняў спецыяліста, якія даюць уяўленне аб узроўні яго майстэрства і практычнага вопыту ў прафесійнай дзейнасці, які наглядна дэманструе і пацвярджае ўзровень кваліфікацыі, досведу, таленту, крэатыўнасці і прафесійных магчымасцяў яго ўладальніка. Неабходнасць фарміравання партфолія з першых крокаў працы ў прафесіі.

Тэма 5. Сацыяльна-культурная дзейнасць і навука. Сучасныя тэндэнцыі развіцця сацыяльна-культурнай дзейнасці ў Рэспубліцы Беларусь

Характарыстыка базавых паняццяў – катэгорый сацыяльна-культурнай дзейнасці. Эвалюцыя тэорыі сацыяльна-культурнай дзейнасці: кароткі гістарычны нарыс. Тэорыя сацыяльна-культурнай дзейнасці ў сістэме навук. Інтэграцыйная функцыя сацыяльна-культурнай дзейнасці ў стаўленні да сацыяльных і гуманітарных навук.

Навуковая інфармацыя, яе роля ў падрыхтоўцы студэнтаў ва ўніверсітэце. Праца з рознымі, у тым ліку электроннымі, крыніцамі інфармацыі. Тэхнічныя сродкі навучання. Першасныя і другасныя крыніцы вучэбна-навуковай інфармацыі. Знаёмства з раздзеламі «Рэпазіторый» і «Выданні БДУКМ» на афіцыйным сайце ўніверсітэта.

Выкарыстанне Сусветнай электроннай сеткі для сістэматычнага збору даных і правядзення даследаванняў. Кароткі агляд спецыялізаваных Internet-сэрвісаў: сайтаў базавых акадэмічных структур; сайтаў навукова-даследчых і аналітычных арганізацый, якія займаюцца сацыяльна-культурнай дзейнасцю; сайтаў прафесійных часопісаў.

Тэма 6. Арганізацыя вучэбнай, навукова-даследчай,

самастойнай працы студэнтаў

Праблемы адаптацыі студэнта-першакурсніка да новага ладу жыцця. Бюджэт часу студэнтаў, планаванне вучэбнага часу і адпачынку з улікам індывідуальнага біярытму (time-management). Развіццё навыкаў самакантролю і прыёмаў псіхалагічнай разгрузкі. Самавыхаванне і самаадукацыя. Арганізацыя самастойнай працы з вучэбна-метадычнай і навуковай літаратурай. Паспяхова падрыхтоўка да залікова-экзаменацыйных сесій.

Мэты і задачы вучэбнай навукова-даследчай дзейнасці студэнтаў. Студэнцкае навуковае грамадства.

Формы ўдзелу студэнтаў у навукова-даследчай працы ў перыяд навучання. Падрыхтоўка дакладаў і афармленне студэнцкіх навуковых прац. Вучэбна-даследчая праца студэнтаў, навуковыя даследаванні ў працэсе семінарскіх заняткаў, вытворчай практыкі, выканання курсавых прац і дыпломных праектаў. Удзел студэнтаў у навукова-даследчых працах (праектах) выпускаючай кафедры і ўніверсітэта.

Міжасобасныя адносіны ў калектыве, іх заканамернасці і праблемы. Асаблівасці зносін з людзьмі розных псіхалагічных тыпаў. Паняцце і асноўныя характарыстыкі прафесарска-выкладчыцкага і студэнцкага калектываў. Фазы жыццёвага цыкла калектыву, яго статутна-ролевай структуры. Умовы фарміравання спрыяльнага сацыяльна-псіхалагічнага клімату ў калектыве студэнцкай групы. Агульныя правілы «бесканфліктных паводзін» і паводзін у сітуацыі канфлікту, у тым ліку з выкладчыкам, адміністрацыяй універсітэта.

Прыёмы авалодання навыкамі прафесійнай аргументацыі і рыторыкі. Правілы публічнай прамовы, палемікі, адказаў на пытанні. Уменне слухаць канструктыўную крытыку і эфектыўна яе ўспрымаць.

Арганізацыя адпачынку і працэс самаўдасканалення як састаўныя часткі жыцця студэнта-першакурсніка. Патэнцыял розных відаў

вольнага часу студэнтаў. Кола гурткоў і самадзейных калектываў у вучэбнай установе і інтэрнаце. Студэнт як арганізатар і кіраўнік гуртка.

Арганізацыя быту і патрабаванні да культуры быту студэнтаў, якія жывуць у інтэрнаце.

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ

Тэмы	Назва тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін			Кіруемая самастойная работа	Форма кантролю ведаў
		лекцыі	практычныя			
1	Уводзіны. Мэта, задачы курса. Прафесія «спецыяліст па сацыяльна-культурнай дзейнасці, выкладчык»	1	2	1	апытанне	
2	Спецыяльнасць «сацыяльна-культурная дзейнасць» у кантэксце сусветнай і айчыннай вучэбна-навуковай практыкі	1	2	2	удзел у гульні	
3	Установа сацыяльна-культурнай сферы як сацыяльны інстытут	2	4	2	праверка вынікаў самастойнай работы	
4	Прафесійная кампетэнтнасць – аснова канкурэнтаздольнасці спецыяліста	2	4	2	афармленне партфоліа	
5	Сацыяльна-культурная дзейнасць і навука. Сучасныя тэндэнцыі развіцця сацыяльна-культурнай дзейнасці ў Рэспубліцы Беларусь	2	4	1	праверка аналізаў	
6	Арганізацыя вучэбнай, навукова-даследчай, самастойнай працы студэнтаў	2	2			
Усяго...		10	18	8		

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

Літаратура

Асноўная

1. *Воловик, А. Ф.* Педагогика досуга : учебник / А. Ф. Воловик, В. А. Воловик. – М. : Моск. психолого-социальный ин-т : Флинта, 1998. – 232, [8] с. : ил., табл.

2. *Грыгаровіч, Я. Д.* Падрыхтоўка кадраў культуры ў Рэспубліцы Беларусь: сучасны стан і перспектывы / Я. Д. Грыгаровіч, А. І. Смолік, Л. М. Рагачова ; Беларус. дзярж. ун-т культуры. – Мінск : [б. в.], 2001. – 155, [2] с. : табл.

3. *Киселева, Т. Г.* Социально-культурная деятельность : учебник / Т. Г. Киселева, Ю. Д. Красильников ; Моск. гос. ун-т культуры и искусств. – М. : [б. и.], 2004. – 539 с.

4. *Козловская, Л. И.* Специалист социокультурной деятельности нового тысячелетия / Л. И. Козловская // Весн. Беларус. дзярж. ун-та культуры і мастацтваў. – 2005. – № 5. – С. 74–79.

5. *Паўлава, С. А.* Уводзіны ў спецыяльнасць : метады дапам. / С. А. Паўлава / Беларус. дзярж. ун-т культуры і мастацтваў. – Мінск : [б. в.], 2009. – 54, [1] с.

Дадатковая

1. *Аксюцік, М. І.* Сацыяльна-культурная дзейнасць : вучэб.-метады дапам. / М. І. Аксюцік. – Мінск : ІСВ, 2003. – 101 с.

2. *Ариарский, М. А.* Прикладная культурология как область научного знания и социальной практики / М. А. Ариарский ; С.-Петербур. гос. ун-т культуры и искусств. – СПб., 1999. – 530 с.

3. *Беларусы*. Т. 6. Грамадскія традыцыі / В. Ф. Бацяеў [і інш.] ; Ін-т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору НАН Беларусі ; рэдкал.: В. М. Бялявіна, М. Ф. Піліпенка, І. У. Чаквін. – Мінск : Беларус. навука, 2002. – 605, [1] с. : іл.

4. *Болотова, М. И.* Организация семейного досуга в образовательной среде учреждения дополнительного образования детей / М. И. Болотова. – М. : Компания Спутник +, 2005. – 52 с.

5. *Грыгаровіч, Я. Д.* Прыкладная культуралогія : вучэб. дапам. / Я. Д. Грыгаровіч, А. І. Смолік ; Беларус. дзярж. ун-т культуры і мастацтваў. – Мінск : Адукацыя і выхаванне, 2005. – 215 с.

6. *Дуликов, В. З.* Социально-культурная работа за рубежом : учеб. пособие / В. З. Дуликов. – Изд. 3-е, доп. – М. : МГУКИ, 2011. – 199 с.

7. *Каралёў М. М.* Асноўныя кірункі падрыхтоўкі менеджараў сацыяльна-культурнай сферы / М. М. Каралёў // Весн. Беларус. дзярж. ун-та культуры. – 2002. – № 1. – С. 61–65.

8. *Ковальчук, А. С.* Основы имиджологии и делового общения : учеб. пособие для студентов вузов / А. С. Ковальчук. – Ростов н/Д : Феникс, 2004. – С. 25–84.

9. *Культурно-досуговая деятельность* : учебник для вузов культуры и искусств / под науч. ред. А. Д. Жаркова, В. М. Чижикова ; Моск. гос. ун-т культуры и искусств. – М. : [б. и.], 1998. – 461 с.

10. *Ландэ, Д. В.* [Поиск знаний в Internet. Профессиональная работа](#) / Д. В. Ландэ. – М. : Вильямс, 2005. – 272 с.

11. Макарава, А. А. Клубныя ўстановы як суб'ект рэалізацыі прыярытэтаў дзяржаўнай культурнай палітыкі / А. А. Макарава // Весн. Беларус. дзярж. ун-та культуры. – 2003. – № 2. – С. 89–95.

12. Мойсейчук, С. Б. Художественно-творческая деятельность детей-инвалидов: (вопросы социально-психологической реабилитации) / С. Б. Мойсейчук. – Минск : Веды, 2001. – 110 с.

13. Практыка як састаўная частка прафесійнай падрыхтоўкі спецыялістаў для сацыякультурнай сферы : матэрыялы рэсп. навук.-метаад. канф., 1–2 лют. 2000 г. / Беларус. ун-т культуры ; рэдкал.: А. І. Смолік (адк. рэд.) [і інш.]. – Мінск, 2000. – 202 с.

14. Социокультурная деятельность как средство воспитания личности : пособие для соц. педагогов и рук. учреждений образования / под общ. ред. В. Н. Наумчика. – Минск : Выш. шк., 2004. – 143 с.

15. Технология социально-культурной деятельности : учеб.-метод. пособие для студентов учреждений высш. образования по специальности 1-23 01 14 Социально-культурная деятельность / Л. И. Козловская [и др.] ; Беларус. гос. ун-т культуры и искусств. – Минск : БГУКИ, 2014. – 205 с.

16. Формирование воспитывающей социально-культурной среды в общежитиях учебных заведений : материалы респ. сем.-практикума, Мозырь, 20–21 окт. 1999 г. / Мозыр. гос. пед. ин-т им. Н. К. Крупской ; под общ. ред. В. В. Валетова. – Мозырь, 1999. – 187 с.

17. Ярошенко, Н.Н. Социально-культурная деятельность: парадигмы, методология, теория / Н. Н. Ярошенко ; Моск. гос. ун-т культуры и искусств. – М. : МГУКИ, 2000. – 204 с.

Электронные ресурсы

www.kultura.by/ М-ва культуры Рэсп. Беларусь

<http://repository.buk.by:8080/jspui/> Рэпазіторый БДУКМ

Казанцева, В. В. Функции и направления деятельности специалистов социально-культурной сферы / В. В. Казанцева // Сиб. пед. журнал. – 2007. – № 7. – С. 168–174 ; То же [Электронный ресурс]. – URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/funksii-i-napravleniya-deyatelnosti-spetsialistov-sotsialno-kulturnoy-sfery>.

Круглова, Т. Ю. Сущностная характеристика понятия «социально-культурная деятельность» / Т. Ю. Круглова // Вестн. ОГУ. – 2005. – № 4. – С. 146–149 ; То же [Электронный ресурс]. – URL: http://vestnik.osu.ru/2005_4_1/27.pdf.

Фалеева, Л. В. Организация процесса формирования культуры самоорганизации студентов бакалавриата / Л. В. Фалеева // Совр. проблемы науки и образования. – 2013. – № 1. – С. 201 ; То же [Электронный ресурс]. – URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/organizatsiya-protssessa-formirovaniya-kultury-samoorganizatsii-studentov-bakalavriata>.

**Заданні і кантрольныя мерапрыемствы
кіруемай самастойнай работы студэнтаў**

Тэма	Колькасць гадзін	Форма прадастаўлення
<p><i>Тэма 2. Спецыяльнасць «сацыяльна-культурная дзейнасць» у кантэксце сусветнай і айчыннай вучэбна-навуковай практыкі.</i></p> <p>Неаходна прааналізаваць сайт універсітэта (кафедры) і падрыхтавацца да гульні «Хто ёсць хто ва ўніверсітэце?»</p>	2	пісьмовы аналіз
<p><i>Тэма 3. Установа сацыяльна-культурнай сферы як сацыяльны інстытут.</i></p> <p>Неабходна прааналізаваць дзейнасць пэўнай сацыяльна-культурнай установы па плане</p>	2	выступленне на семінары
<p><i>Тэма 4. Прафесійная кампетэнтнасць – аснова канкурэнтаздольнасці спецыяліста.</i></p> <p>Правесці самадыягностыку і падрыхтаваць тэзісы да круглага стала</p>	2	афармленне партфолія
<p><i>Тэма 5. Сучасныя тэндэнцыі развіцця сацыяльна-культурнай дзейнасці ў Рэспубліцы Беларусь.</i></p> <p>Правесці аналіз сацыяльна-культурных мерапрыемстваў па плане</p>	2	афармленне аналізаў у дзённіках назіранняў

Пералік сродкаў дыягностыкі вынікаў вучэбнай дзейнасці па дысцыпліне «Уводзіны ў спецыяльнасць»

Для выяўлення ўзроўню вучэбных дасягненняў студэнтаў рэкамендуецца выкарыстоўваць дыягнастычны інструментарый, які мае рознаўзроўневы характар і рэалізуецца комплексна. У якасці такіх сродкаў кантролю і ацэнкі ведаў па дысцыпліне «Уводзіны ў спецыяльнасць» могуць выкарыстоўвацца:

- 1) вусныя апытанні на практычных занятках;
- 2) праверкі вынікаў самастойнай працы;
- 3) напісанне эсэ па тэмах дысцыпліны;
- 4) удзел у гульнях;
- 5) састаўленне партфолія;
- 6) падрыхтоўка прэзентацый.

УВОДЗІНЫ Ў СПЕЦЫЯЛЬНАСЦЬ

*Вучэбная праграма ўстанова вышэйшай адукацыі
на вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасці
1-23 01 14 Сацыяльна-культурная дзейнасць*

Карэктар В. Б. Кудласевіч
Тэхнічны рэдактар А. У. Гіцкая

Падпісана ў друк 2017. Фармат 60x84 ¹/₁₆.

Папера офісная. Рызаграфія.

Ум. друк. арк. 0,93. Ул.-выд. арк. 0,55. Тыраж экз. Заказ .

Выдавец і паліграфічнае выкананне:
установа адукацыі

«Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў».

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы,
распаўсюджвальніка друкаваных выданняў № 1/177 ад 12.02.2014.

ЛП № 02330/456 ад 23.01.2014.

Вул. Рабкораўская, 17, 220007, г. Мінск.

4. КАНСПЕКТЫ ЛЕКЦЫЙ

Тэма 1. Уводзіны. Мэта, задачы вучэбнай дысцыпліны.

Прафесія “спецыяліст па сацыяльна-культурнай дзейнасці, выкладчык”

1.1 Мэта і задачы курса “Уводзіны ў спецыяльнасць”.

1.2 Агульныя звесткі аб кірунках падрыхтоўкі па спецыяльнасці “сацыяльна-культурная дзейнасць”.

1.3 Перспектывы працаўладкавання выпускнікоў

1.1 Мэта і задачы курса “Уводзіны ў спецыяльнасць”

Сацыяльна-культурная дзейнасць ўяўляе сабой грамадска значны феномен, падсістэму духоўнага жыцця грамадства, якая ў сваю чаргу падзяляецца на педагагічную, сацыяльную і навучальную падсістэмы. Сацыяльна-культурная дзейнасць звязана з уключэннем асобы ў грамадскія адносіны праз вядучыя інстытуты сацыяльна-культурнай сферы. Сацыяльныя інстытуты фарміруюць спрыяльнае культурнае асяроддзе, неабходнае для ажыццяўлення разнастайных відаў культурнай дзейнасці.

У Кодэксе Рэспублікі Беларусь аб культуры (Артыкул 79. Напрамкі культурнай дзейнасці) вызначана, што...

“Культурная дзейнасць ажыццяўляецца па наступных напрамках:

- творчая дзейнасць;
- ахова гісторыка-культурнай спадчыны;
- ахова археалагічнай спадчыны;
- бібліятэчная справа;
- музейная справа;
- народныя мастацкія рамёствы;
- кінематаграфічная дзейнасць;
- арганізацыя і правядзенне культурных мерапрыемстваў;
- дзейнасць прафесійных калектываў мастацкай творчасці;

- дзейнасць непрафесійных (аматарскіх) і аўтэнтчных фальклорных калектываў мастацкай творчасці;
- арганізацыя культурнага адпачынку (вольнага часу) насельніцтва”.

Сацыяльна-культурная дзейнасць як сацыяльная сістэма функцыянальна аб'ядноўвае розныя сацыяльныя інстытуты, якія закліканы забяспечыць распаўсюджванне духоўна-культурных каштоўнасцей, іх актыўнае творчае засваенне кожнай асобай. Патрэбы грамадскага развіцця ў функцыянаванні сацыяльна-культурнай дзейнасці могуць быць выяўлены праз чаканні і патрабаванні грамадства да гэтага віду дзейнасці, якая спрыяе культурнаму развіццю і ўмацаванню грамадскіх адносін. Патрэба ў ажыццяўленні працэсу сацыялізацыі асобы праз сацыякультурныя інстытуты з'яўляецца адной з вядучых.

Сацыякультурныя інстытуты выхавання, адукацыі і вольнага часу ўяўляюць сабой своеасаблівыя сховішчы неспецыфічных ведаў і механізмы іх трансляцыі з пакалення ў пакаленне. На сацыяльным узроўні найбольш паказальным інстытутам з'яўляецца клуб, цэнтры вольнага часу і іншыя ўстановы культурна-адпачынкавага тыпу. Сацыяльна-культурныя і культурна-забаўляльныя формы дзейнасці гэтых устаноў даюць агульнае ўяўленне аб развіцці культуры ў краіне і рэгіёне, аб культурных каштоўнасцях, нормах сацыяльнага жыцця, спосабах і стылях існавання і г.д. Таму ў працэсе дзейнасці, якая арганізуюецца гэтымі ўстановамі, набываюцца разнастайныя уяўленні, якія служаць пэўнымі арыенцірамі ў культуры і сацыяльным жыцці.

У культурна-адпачынкавых установах набываюцца таксама пэўныя навыкі паводзін і зносін людзей адзін з адным у афіцыйных і нефармальных інстытуцыйных сітуацыях, ўяўленні аб культурных ідэнтычнасцях; засвойваюцца ўяўленні аб сацыякультурных статусах, ролях, нормах і санкцыях; набываюцца практычныя веды і навыкі,

неабходныя для адэкватнага існавання ў непасрэдным жыццёвым асяроддзі. Гэтыя навыкі з'яўляюцца сацыяльна значным дадаткам да вопыту, які набываецца ў сям'і, школе і іншых сацыяльных установах. Такім чынам, сацыяльна-культурная дзейнасць па сутнасці можа разглядацца як самастойная падсістэма агульнай сістэмы сацыялізацыі асобы, сацыяльнага выхавання і адукацыі людзей.

Патрэба кіравання дзейнасцю людзей у мэтах іх развіцця і рацыянальнага выкарыстання вольнага часу таксама абумовіла стварэнне і развіццё сістэмы сацыяльна-культурных устаноў. Усякае грамадства, як самарэгулявальная сістэма, імкнецца накіроўваць дзейнасць людзей, пры гэтым дамагаецца ўзгодненасці іх дзеянняў. У грамадстве дзейнічаюць розныя віды рэгулявання, якія адпавядаюць пэўнаму перыяду развіцця і патрэбам дадзенага грамадства. Сацыяльна-культурная дзейнасць з'яўляецца адным з відаў сацыяльнага кіравання. Ва ўмовах вольнага часу сацыяльнае кіраванне ажыццяўляецца пераважна сродкамі ненарматыўнага рэгулявання дзейнасці людзей, шляхам арганізацыі формаў і сродкаў задавальнення культурных патрэбаў, фарміравання і актуалізацыі грамадскай думкі. Такім чынам, патрэба грамадства ў рэгуляванні дзейнасці людзей ва ўмовах вольнага часу мае наступныя ўзаемазвязаныя мэты: па-першае, забяспечыць развіццё духоўных творчых сіл чалавека; па-другое, рацыянальна арганізаваць вольны час, стварыць умовы для станоўчай дзейнасці асобы, нейтралізуючы адмоўныя спосабы баўлення часу.

Грамадству далёка не аб'якава, які выбар зробіць індывід, як ён будзе распараджацца сваім вольным часам. Да вольнага часу прад'яўляюцца патрабаванні не толькі аднаўлення фізічных і псіхічных сіл чалавека, але таксама іх далейшага ўзбагачэння і развіцця. Як следства, мэтанакіраваная арганізацыя сферы вольнага часу становіцца найважнейшай задачай дзяржаўнага узроўню.

Сацыяльна-культурная дзейнасць мае свае, уласцівыя ёй

характэрныя рысы:

а) ажыццяўляецца ў вольным часе, характарызуецца свабодай выбару, добраахвотнасцю, ініцыятыўнасцю удзельнікаў;

б) абумоўлена нацыянальнымі і рэгіянальнымі асаблівасцямі і традыцыямі;

в) характарызуецца разнастайнасцю відаў заснаванымі на разнастайнасці інтарэсаў (мастацкія, пазнавальныя, сацыяльныя, палітычныя, сямейныя, бытавыя, прафесійныя і інш.);

г) рэалізуецца ў інстытуцыйных і неінстытуцыйных формах;

в) адрозніваецца глыбокай асобаснай скіраванасцю, паколькі нясе ў сабе рысы індывідуальнасці, рэалізуецца ў адказ на патрэбы і інтарэсы асобы;

е) ажыццяўляецца праз сістэму масавых, групавых і індывідуальных формаў дзейнасці;

ж) ёй уласціва мэтанакіраванасць і мэтазгоднасць (менавіта свядамы пастаўленая мэта прыводзіць у рух дзейнасць: папярэдняя прадуманасць дзеянняў пасля яе пастаноўкі, аналіз сітуацыі, у якой чалавеку трэба будзе дзейнічаць, выбар спосабаў і сродкаў дасягнення мэты вызначаюць паслядоўнасць дзеянняў асобы ў сацыяльна-культурнай сферы);

з) носіць гуманістычны і развіваючы характар;

і) арыентавана на сацыяльную дапамогу, сацыяльную абарону і сацыяльна-псіхалагічную рэабілітацыю розных сацыяльна-дэмаграфічных груп.

Таму ў сучасным грамадстве тэрмін “сацыяльна-культурная дзейнасць” ў звычайным жыцці ўжываецца ў трох азначэннях: як грамадская практыка, як вучэбны прадмет, як гістарычна скаўшаяся галіна навуковых ведаў – теорыя, якая развіваецца дзякуючы намаганням шматлікіх вучоных і практыкаў. Гэта важна, таму што навуковы статус і грамадскае прызнанне той ці іншай навукі залежаць

ад ступені распрацаванасці яе тэарэтычных асноў. А для грамадскага прызнання прафесійнай дзейнасці неабходна прафесійная падрыхтоўка спецыяліста, які валодае ведамі, умениямі і навыкамі арганізацыі розных відаў і формаў сацыяльна-культурнай дзейнасці.

Дысцыпліна “Уводзіны ў спецыяльнасць” ставіць сваёй мэтай – стварэнне аб’ектыўных умоў для разумення студэнтамі першага курса кампанентаў прафесійнай кампетэнтнасці для паспяховай працы на пасадах, якія адпавядаюць спецыяльнасці; усведамлення сваіх жыццёвых мэт, месца ў новай эканамічнай і сацыяльнай рэальнасці.

Асноўныя задачы, якія рэалізуюць дадзеную мэту:

- даць аб’ектыўнае ўяўленне аб кампанентах прафесійнай кампетэнтнасці і відах прафесійнай дзейнасці спецыяліста сацыяльна-культурнай дзейнасці;
- пазнаёміць з тэхналогіямі атрымання ведаў, уменияў і спецыяльных навыкаў ва ўніверсітэце;
- фарміраваць асновы сучаснай арганізацыйнай культуры, ашчаднага выкарыстання часу для самастойнай работы, самаадукацыі ў сферы культуры.

1.2 Агульныя звесткі аб кірунках падрыхтоўкі па спецыяльнасці “сацыяльна-культурная дзейнасць”

Згодна з адукацыйным стандартам, які ўстанаўлівае мэты і задачы прафесійнай дзейнасці спецыяліста, патрабаванні да ўзроўню падрыхтоўкі выпускніка вну, патрабаванні да зместу адукацыйнай праграмы і яе рэалізацыі, патрабаванні да забеспячэння адукацыйнага працэсу і выніковай дзяржаўнай атэстацыі выпускніка, – падрыхтоўка выпускніка па спецыяльнасці “Сацыяльна-культурная дзейнасць” забяспечвае атрыманне прафесійнай кваліфікацыі “Спецыяліст па сацыяльна-культурнай дзейнасці. Выкладчык”. У адпаведнасці з ОКРБ 011-2001 спецыяльнасць “Сацыяльна-культурная дзейнасць” адносіцца

да профілю падрыхтоўкі спецыялістаў з вышэйшай адукацыяй “Камунікацыі. Права. Эканоміка. Кіраванне. Эканоміка і арганізацыя вытворчасці” і мае абазначэнне 23 01 14.

Агульныя мэты падрыхтоўкі спецыяліста:

– фарміраванне і развіццё сацыяльна-прафесійнай кампетэнтнасці, якая дазваляе спалучаць акадэмічныя, прафесійныя, сацыяльна-асобасныя кампетэнцыі для рашэння задач у сферы прафесійнай сацыяльна-культурнай дзейнасці;

– фарміраванне прафесійных кампетэнцый для работы ў галінах культуры, мастацтва, адпачынку, адукацыі.

Навучанне па спецыяльнасці прадугледжвае наступныя формы: вочная (дзённая) – 4 гады, завочная – 5 гадоў.

Пасля атрымання дыплама спецыялісты сацыяльна-культурнай дзейнасці атрымоўваюць магчымасць працягнуць адукацыю ў магістратуры і аспірантуры.

1.3 Перспектывы працаўладкавання выпускнікоў

Аб’ектамі прафесійнай дзейнасці спецыялістаў па сацыяльна-культурнай дзейнасці з’яўляюцца каштоўнасці культуры, інтарэсы і патрэбнасці насельніцтва ў розных відах адпачынку, сацыяльна-культурныя праграмы і праекты па арганізацыі вольнага часу ва ўстановах культуры і мастацтва, турысцка-экскурсійных прадпрыемствах, санаторна-курортных, навукова-даследчых і навучальных установах, грамадскіх арганізацыях і аб’яднаннях.

З улікам спецыялізацый “арганізацыя і методыка сацыяльна-культурнай дзейнасці ва ўстановах культуры і адпачынку”, “арганізацыя і методыка сацыяльна-культурнай дзейнасці ў санаторна-аздараўленчых і турысцка-спартыўных установах” размеркаванне і працаўладкаванне выпускнікоў адбываецца ва ўстановы культуры, сацыякультурныя цэнтры, на прадпрыемствы і ў дзяржаўныя органы, сярэднія і

вышэйшыя навучальныя установы, фірмы і кампаніі, навукова-даследчыя інстытуты.

Тэма 2. Спецыяльнасць “сацыяльна-культурная дзейнасць” у кантэксце сусветнай і айчыннай вучэбна-навуковай практыкі

2.1 Гісторыя і арганізацыйная структура ўніверсітэта, перспектывы яго развіцця.

2.2 Нарматыўна-прававое і вучэбна-праграмнае забеспячэнне адукацыйнага працэсу спецыяльнасці “сацыяльна-культурная дзейнасць” у вышэйшай школе.

2.3 Спецыфіка прафесійнай падрыхтоўкі па спецыяльнасці “сацыяльна-культурная дзейнасць” ва ўніверсітэце.

2.1 Гісторыя і арганізацыйная структура ўніверсітэта, перспектывы яго развіцця

Інфармацыя з афіцыйнага сайта БДУКМ <http://www.buk.by/about/>

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў створаны на базе Мінскага інстытута культуры, які пачаў дзейнічаць з 1975 г. у адпаведнасці з Пастановай Савета Міністраў БССР ад 04.05.1975 г. №139 і загадам Міністэрства вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі БССР ад 14.05.1975 № 234. Пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь № 662 Мінскі інстытут культуры быў пераўтвораны ў Беларускі ўніверсітэт культуры. Адбылася маштабная рэарганізацыя факультэтаў і кафедраў, у выніку чаго пачалася падрыхтоўка спецыялістаў па новых спецыяльнасцях і спецыялізацыях.

Актывізаваліся міжнародныя сувязі, адкрыліся магістратура і Мазырскі філіял факультэта завочнага навучання. У 1996 г. паспяхова прайшлі атэстацыя і акрэдытацыя ўніверсітэта, а 26.11.1999 г. загадам Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь № 703 ўніверсітэту

нададзены статус вядучай вышэйшай навучальнай установы ў нацыянальнай сістэме адукацыі ў сферы культуры. Загадам Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь ад 08.10.2004 г. №166 Установа адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры” была перайменавана ва Установу адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”.

Структура ўніверсітэта складзена зыходзячы з асноўных напрамкаў яго дзейнасці і адпавядае профілю ВНУ культуры і мастацтваў. У структуру БДУ культуры і мастацтваў уваходзяць Рэктарат, шэсць факультэтаў (факультэт культуралогіі і сацыякультурнай дзейнасці, факультэт традыцыйнай беларускай культуры і сучаснага мастацтва, факультэт музычнага мастацтва, факультэт інфармацыйна-дакументных камунікацый, факультэт завочнага навучання і факультэт дадатковай адукацыі), 28 спецыяльных і агульнаўніверсітэцкіх кафедраў, а таксама наступныя падраздзяленні і службы: вучэбна-метадычны аддзел, аддзел менеджменту якасці адукацыі, аддзел выхаваўчай работы з моладдзю, студэнцкі гарадок, мастацкая галерэя “Універсітэт культуры”, прадзюсерскі цэнтр “Арт-мажор”, аддзел міжнародных сувязей, аспірантура, бібліятэка, рэдакцыйна-выдавецкі аддзел, цэнтр развіцця інфармацыйных тэхналогій (аддзел інфарматызацыі і сістэмнага праграмавання, аддзел тэхнічных сродкаў навучання), адміністрацыйна-гаспадарчы аддзел, эксплуатацыйна-тэхнічны аддзел, падраздзяленне аховы, навукова-даследчы аддзел, сталовая.

Падрыхтоўка спецыялістаў з вышэйшай адукацыяй вядзецца па 14 спецыяльнасцях, 25 напрамках спецыяльнасцей і 26 спецыялізацыях. Усяго ва ўніверсітэце навучаецца каля 5000 студэнтаў на дзённай і завочнай формах навучання, у тым ліку каля 50% навучаецца за кошт сродкаў рэспубліканскага бюджэту.

Універсітэт размяшчаецца ў трох вучэбных карпусах — I корпус (вул. Рабкораўская, 17), II корпус (вул. Маскоўская, 18а), і III корпус (вул. Маскоўская, 18а), маюцца два інтэрнаты: інтэрнат №1 (вул. Рабкораўская, 15), інтэрнат № 2 (вул. Рабкораўская, 13).

Спецыяльнасці, па якіх вядзецца падрыхтоўка ў БДУ культуры і мастацтваў — “Культуралогія”, “Рэжысура свят”, “Сацыяльна-культурная дзейнасць” “Народная творчасць”, “Харэграфія”, “Мастацтва эстрады”, “Бібліятэказнаўства і бібліяграфія”, “Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны”, “Мастацтвазнаўства”, “Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва”. Ва ўніверсітэце, акрамя пяцігадовага тэрміну навучання, вядзецца падрыхтоўка спецыялістаў у галіне культуры і мастацтва са скарачаным тэрмінам навучання на аснове дамоў з Магілёўскім дзяржаўным бібліятэчным каледжам імя А.С. Пушкіна, Гродзенскім дзяржаўным каледжам мастацтваў і Дзяржаўнай сярэдняй школай-каледжам мастацтваў (г. Бабруйск). Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў забяспечвае падрыхтоўку кадраў вышэйшай кваліфікацыі праз магістратуру (спецыяльнасці: “Тэорыя, методыка і арганізацыя сацыяльна-культурнай дзейнасці”, “Культуралогія”, “Мастацтвазнаўства”, “Бібліятэказнаўства, бібліяграфазнаўства і кнігазнаўства”, “Музеязнаўства, кансервацыя і рэстаўрацыя гісторыка-культурных аб’ектаў”, “Арт-менеджмент”), аспірантуру (“Бібліятэказнаўства, бібліяграфазнаўства і кнігазнаўства”, “Тэорыя, методыка і арганізацыя сацыяльна-культурнай дзейнасці”, “Тэорыя і гісторыя мастацтваў”, “Тэорыя і гісторыя культуры”, “Музеязнаўства, кансервацыя і рэстаўрацыя гісторыка-культурных аб’ектаў”) і дактарантуру. Ва ўніверсітэце працуюць саветы па абароне кандыдацкіх і доктарскіх дысертацый. Фактычна па ўсіх спецыяльнасцях створаны цыкл бесперапыннай падрыхтоўкі спецыялістаў — ад выпускніка школы,

каледжа, праз ступені студэнцтва, магістратуры, аспірантуры, дактарантуры, да вышынь прафесійнага майстэрства і дасканаласці.

Штат прафесарска-выкладчыцкага саставу ўніверсітэта складае больш за 300 чалавек, з якіх 165 маюць вучоныя ступені і званні, 12 супрацоўнікаў маюць ганаровыя званні. Калектыў універсітэта – творчая супольнасць вядучых дзеячаў нацыянальнай культуры, вядомых навукоўцаў, педагогаў, маладых прадстаўнікоў інтэлектуальных і творчых сіл нашай краіны, якая імкнецца мэтанакіравана здзяйсняць праграму фіксацыі, вывучэння, захавання і трансляцыі традыцыйнай і сучаснай беларускай культуры ў самай шырокай разнастайнасці яе праяў. Добра аснашчаныя камп’ютарныя класы, спецыялізаваныя аўдыторыі, фанатэка, багатая вучэбная электронная бібліятэка, майстэрні ганчарства, саломалляцення, габелена, ткацтва, роспісу па тканіне, лозапляцення, старадаўніх беларускіх музычных інструментаў дазваляюць якасна арганізоўваць навучальны працэс, пашыраць магчымасці прафесійнага росту студэнтаў, паступовага набывання імі навуковай і творчай сталасці.

Высокапрафесійны прафесарска-выкладчыцкі склад дае магчымасць Беларускаму дзяржаўнаму ўніверсітэту культуры і мастацтваў рыхтаваць спецыялістаў вышэйшай кваліфікацыі, якія спалучаюць глыбокія спецыяльныя веды з грунтоўнай гуманітарнай падрыхтоўкай. У навучальны працэс укараняюцца сучасныя вучэбныя планы і праграмы, інфармацыйныя тэхналогіі і метады навучання. Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў мае высокі рэйтынг сярод універсітэтаў Беларусі дзякуючы якаснай навуковай рабоце і інавацыйнай вучэбнай дзейнасці, шырокамаштабнай мастацкай творчасці. Універсітэт з надзеяй глядзіць у будучыню. Калектыў здольны вырашаць задачы падрыхтоўкі і выхавання адукаванай і прафесійна сталай нацыянальнай інтэлігенцыі, якая будзе ўносіць свой уклад у развіццё культуры, мастацтва і навукі Беларусі.

2.2 Нарматыўна-прававое і вучэбна-праграмае забеспячэнне адукацыйнага працэсу спецыяльнасці “сацыяльна-культурная дзейнасць” у вышэйшай школе

Праграма вышэйшай прафесійнай адукацыі па падрыхтоўцы спецыялістаў сацыяльна-культурнай сферы, якая рэалізуецца ва ўніверсітэце, уключае: вучэбны план, праграмы вучэбных дысцыплін, праграмы вучэбных і вытворчых практык, парадак выканання дыпломнай работы, праграму дзяржаўнага экзамену, якія адпавядаюць патрабаванням адукацыйнага стандарту. Дзяржаўны адукацыйны стандарт вышэйшай прафесійнай адукацыі па спецыяльнасці “сацыяльна-культурная дзейнасць” з’яўляецца асновай адзіных патрабаванняў да прафесійных кампетэнцый выпускніка.

Структура базавага вучэбнага плана падрыхтоўкі спецыялістаў па сацыяльна-культурнай дзейнасці. За перыяд падрыхтоўкі студэнтамі вывучаюцца наступныя цыклы:

- сацыяльна-гуманітарных дысцыплін (Гісторыя Беларусі; Асновы ідэалогіі беларускай дзяржавы; Філасофія; Эканамічная тэорыя і Сацыялогія; Паліталогія; Беларуская мова (прафесійная лексіка); Замежная мова;

- прыродазнаўчых дысцыплін;

- агульнапрафесійных і спецыяльных дысцыплін (Асновы кіравання інтэлектуальнай уласнасцю; Педагогіка і псіхалогія; Беларуская і сусветная літаратура; Гісторыя мастацтваў; Культуралогія; Сацыяльна-культурная дзейнасць; Менеджмент, маркетынг, фінансаванне, рэклама ва ўстановах сацыякультурнай сферы; Уводзіны ў спецыяльнасць; Тэхналогіі сацыяльна-культурнай дзейнасці; Методыка выкладання спецыяльнасці);

- дысцыплін спецыялізацыі і дысцыпліны, якія даюцца на выбар.

Абавязковым кампанентам падрыхтоўкі спецыяліста з'яўляецца практыка ў тым ліку азнаямленчая (вучэбная) – 1 тыдзень на 2 курсе; вытворча-педагагічная – 3 тыдні на 3 курсе; пераддыпломная – 4 тыдні на 4 курсе.

Самастойная работа студэнтаў (СРС) ажыццяўляецца ў выглядзе аўдыторных і пазааўдыторных формаў па кожнай дысцыпліне вучэбнага плана. На падставе бюджэту часу ў адпаведнасці з адукацыйнымі стандартамі, вучэбнымі планамі, рабочымі праграмамі вучэбных дысцыплін устанаўліваюцца віды, аб'ём і змест заданняў па СРС. У арганізацыі самастойнай работы студэнту дапамагаюць распрацаваныя па кожнай дысцыпліне вучэбна-метадычны комплекс (ВМК) з матэрыяламі і рэкамендацыямі. Для ацэнкі якасці самастойнай работы студэнтаў ажыццяўляецца кантроль за яе выкананнем у форме, якая ўстанаўліваецца вну (суб'яседванне, праверка і абарона індывідуальных заданняў, калёквіумы, кантрольныя работы, абарона курсавых праектаў (работ), тэсціраванне, залікі, вусныя і пісьмовыя экзамены і г.д.).

Асаблівая актуальнасць інстытута дадатковай адукацыі складаецца ў тым, што ён першапачаткова арыентаваны на свабодны выбар чалавекам відаў і формаў сацыякультурнай, у прыватнасці адукацыйнай, дзейнасці, фарміраванне яго ўласных уяўленняў пра сусвет, развіццё здольнасцей. Дадатковая адукацыя, як бесперапынны працэс, не можа быць абмежавана ўзростам альбо сацыяльным статусам асобы, таму у нашай краіне функцыянуюць не толькі ўстановы дадатковай адукацыі дзяцей, але і ўстановы дадатковай адукацыі дарослых.

2.3 Спецыфіка прафесійнай падрыхтоўкі па спецыяльнасці “сацыяльна-культурная дзейнасць” ва ўніверсітэце

Кафедра педагогікі сацыякультурнай дзейнасці пачынае сваю гісторыю з 1975 года, калі быў заснаваны Мінскі інстытут культуры.

Яна стваралася як кафедра культурна-асветніцкай работы. Першым загадчыкам кафедры прызначылі Ганчарова Ігара Юр'евіча, якога разам з супругай Валянцінай Сямёнаўнай запрасілі ў наш горад з Казані. У першыя гады існавання склад выкладчыкаў кафедры фарміраваўся з вучоных і спецыялістаў-практыкаў усяго вялікага Савецкага Саюза.

У 1982г. з адной вялікай кафедры культурна-асветніцкай работы выдзеліліся тры самастойныя: - кафедра педагогікі і псіхалогіі; - кафедра кіравання; - кафедра методыкі і арганізацыі культурна-асветніцкай работы, якая з 1991г. стала звацца кафедрай педагогікі сацыякультурнай дзейнасці.

За амаль 30-цігадовую гісторыю кіраўнікамі нашай кафедры былі: Ганчароў Ігар Юр'евіч, Ганчарова Валянціна Сямёнаўна, Сінельнікава Жана Міхайлаўна, Кручык Віктар Кірылавіч, Грыгаровіч Ядзвіга Дамінікаўна, Аўдзей Святлана Васільеўна, Наумчык Віктар Мікалаевіч. З 2008 г. загадчыкам кафедры з'яўляецца кандыдат педагагічных навук, прафесар Казлоўская Людміла Іванаўна. Кафедра з'яўляецца выпускаючай па спецыяльнасці "сацыяльна-культурная дзейнасць". Таксама кафедра ажыццяўляе падрыхтоўку магістраў і аспірантаў па спецыяльнасці "Тэорыя, методыка і арганізацыя сацыяльна-культурнай дзейнасці".

Кафедра з'яўляецца вядомым у рэспубліцы адукацыйным, навуковым, і навукова-метадычным цэнтрам у галіне сацыякультурнай дзейнасці. На кафедры існуе навуковая школа па праблемах сацыякультурнай дзейнасці пад кіраўніцтвам доктара педагагічных навук, прафесара Малахавай Ірыны Аляксандраўны і кандыдата педагагічных навук, прафесара Казлоўскай Людмілы Іванаўны, а таксама навуковы студэнцкі гурток "Пошук". Кафедра падтрымлівае цесныя сувязі з навуковымі і навучальнымі ўстановамі краіны і бліжняга замежжа. Студэнты кафедры актыўна прымаюць удзел у Міжнародным фестывалі гульні "Гуляюць дзеці – гуляем мы" і

з'яўляюцца яго лаўрэатамі і дыпламантамі. Кафедра распрацоўвае і ажыццяўляе інавацыйныя творчыя праекты для розных сацыякультурных і адукацыйных устаноў рэспублікі, беларускага тэлебачання. Штогод студэнтамі, магістрамі і выкладчыкамі кафедры ажыццяўляецца распрацоўка і пастаноўка больш за 100 культурна-адпачынкавых праектаў.

Валанцёрскі студэнцкі клуб "СЛОН" ажыццяўляе дапамогу дзіцячым дамам, цэнтрам рэабілітацыі, ветэранам вайны па арганізацыі сацыяльна-культурнай дзейнасці.

Выпускнікі кафедры з'яўляюцца кваліфікаванымі спецыялістамі, сярод іх заслужаны работнік культуры Лазарава Лідзія Пятроўна, дырэктар Беларускай дзяржаўнай філармоніі Гарбар Александр Валянцінавіч, Каралёў Мікалай Мікалаевіч – дэкан факультэта КіСКД БДУКМ, Камоцкая Алена Уладзіміраўна – загадчыца аддзела культуры Слуцкага раёна, Туманова Таццяна Уладзіміраўна – дырэктар Віцебскага каледжа культуры і мастацтва, Вечар Аксана Мікалаеўна – вядучая беларускага тэлебачання і іншыя.

На кафедры працуюць высокакваліфікаваныя спецыялісты. Гэта кандыдаты навук, прафесары, дацэнты, а таксама вядомыя ў рэспубліцы спецыялісты ў галіне культуры і мастацтваў – заслужаны дзеяч мастацтваў, прафесар Маленчанка Рыма Фёдараўна; тэлеведучая тэлеканала СТБ Бельмач Вольга Мікалаеўна, мастацкі кіраўнік тэатра танца "Качаткоў-тэатр" Качаткова Людміла Мікалаеўна, доктар педагагічных навук, прафесар Наумчык Віктар Мікалаевіч.

Казлоўская Людміла Іванаўна – кандыдат педагагічных навук, прафесар, загадчык кафедры педагагікі СКД. Вобласць навуковых інтарэсаў – арганізацыя вольнага часу асобы. Ёю надрукавана больш за сто артыкулаў па дадзенай праблеме. З'яўляецца Вучоным сакратаром Савета па абароне дысертацый па шыфру 13 00 05 "Тэорыя, методыка і арганізацыя сацыякультурнай дзейнасці". З'яўляецца старшынёй

праблемнага Савета па педагагічным навукам. Пад яе кіраўніцтвам абаронены тры кандыдацкія дысертацыі і пятнаццаць магістарскіх. Узнагароджана Ганаровай граматай ВАК Рэспублікі Беларусь. Напрацягу сямі гадоў з'яўляецца старшынёй журы Міжнароднага конкурса гульнівых праграм "Гуляюць дзеці – гуляем мы!" Распрацаваныя пад яе кіраўніцтвам сацыякультурныя праекты ажыццяўляюцца ў практыцы сацыякультурнай дзейнасці. Выкладаемыя дысцыпліны: "Сацыякультурнае праектаванне", "Тэорыя і методыка арганізацыя сацыякультурнай дзейнасці", "Тэхналогія сацыякультурнай дзейнасці".

Бірукова Тамара Палікарпаўна – кандыдат педагагічных навук, дацэнт кафедры педагагікі СКД. Навуковы інтарэс – адпачынкавая дзейнасць, рэкрэацыйная дзейнасць, драматургія культурна-адпачынкавых праграм, прафесіяналізм і майстэрства вядучых культурна-адпачынкавых праграм, практыка-арыентаваны падыход да навучання студэнтаў у ВНУ. Выкладаемыя дысцыпліны – "Рэкрэацыйна-анімацыйная дзейнасць", "Сцэнарнае майстэрства", "Мастацтва пастаноўкі і вядзення культурна-адпачынкавых праграм".

Маленчанка Рыма Фёдараўна – заслужаная артыстка РБ, дацэнт, прафесар кафедры педагагікі СКД. Мае шматлікія лаўрэатскія званні за дзіцячыя і дарослыя ролі ў тэатры, працуе на радыё, актыўна ўдзельнічае ў развіцці аматарскіх тэатраў. Некалькі гадоў запар – старшыня журы конкурсаў чытальнікаў і драматычных калектываў ("Цудоўны куфэрак" у Сарочах Люблянскі раён, "Крок у неба" у Мінску, Маладзечна, Вілейцы). Стваральнік праваслаўнага дзіцячага тэатра пры ДOME Міласэрнасці. Выкладае дысцыпліну "Сцэнічная мова".

Савіна Валянціна Піліпаўна – кандыдат педагагічных навук, дацэнт. Сфера навуковых інтарэсаў – развіццё якасцей рэжысёра ў працэсе заняткаў па рэжысуре культурна-адпачынкавых праграм праз

арганізацыю калектыўна-індывідуальнай творчасці (аўтарская методыка). Выкладаемыя дысцыпліны – "Рэжысура культурна-адпачынаковых праграм", "Рэкрэацыйна-анімацыйная дзейнасць".

Корбут Аліна Анатольеўна – першы прарэктар БДУКМ, кандыдат педагагічных навук, дацэнт кафедры педагогікі СКД. Сфера навуковых інтарэсаў – вывучэнне асноўных напрамкаў сацыяльна-культурнай дзейнасці за мяжой, даследаванне сацыяльна-педагагічнага патэнцыялу СКД, вывучэнне сутнасці і зместу сацыякультурнай рэабілітацыі як тэхналогіі СКД. Выкладаемыя дысцыпліны: "Сацыякультурная рэабілітацыя", "Педагагічныя асновы сацыяльна-культурнай дзейнасці".

Рагачова Вольга Уладзіміраўна – кандыдат педагагічных навук, дацэнт кафедры педагогікі СКД. Сфера навуковых інтарэсаў – пытанні па праблемах сацыяльна-культурнай дзейнасці і падрыхтоўкі кадраў, магчымасці выкарыстання сродкаў, форм і метадаў адпачынакавай дзейнасці і сацыяльна-культурнай рэабілітацыі асобы. Выкладаемыя дысцыпліны: "Гісторыя сацыяльна-культурнай дзейнасці", "Метады даследаванняў у сацыяльна-культурнай дзейнасці", "Методыка выкладання спецыяльных", "Узроставыя (дыферэнцыраваныя) тэхналогіі сацыяльна-культурнай дзейнасці".

Рабава Алена Віктараўна – кандыдат педагагічных навук, дацэнт кафедры педагогікі СКД. Навуковы напрамак дзейнасці – педагогіка турызму. Выкладаемыя ёю дысцыпліны: "Сацыяльна-культурныя асновы турызму", "Інфармацыйна-адукацыйная дзейнасць".

Самерсава Надзея Уладзіміраўна – кандыдат педагагічных навук, прафесар кафедры педагогікі СКД. На працягу 20 гадоў Н.У. Самерсава з'яўляецца кіраўніком і каардынатарам шматлікіх міжнародных экалага-адукацыйных праектаў, аўтарам і арганізатарам пастаянна дзеючых штомесечных семінараў-трэнінгаў для педагогаў школ і пазашкольных устаноў па экалагічнай адукацыі і выхаванні ў Мінскім міжнародным

адукацыйным цэнтры імя Й. Рау. Выкладаемыя ёю дысцыпліны: “Метадычнае забеспячэнне СКД”, “Эколага-культурная дзейнасць”, “Тэорыя і методыка сувязей з грамадствам”.

Байко Анжаліка Пятроўна – намеснік дэкана факультэта завочнага навучання, старшы выкладчык кафедры педагогікі СКД, куратар валанцёрскага клуба “СЛОН”. Выкладаемыя ёю дысцыпліны: “Уводзіны ў спецыяльнасць”, “Арганізацыя сацыяльна-культурнай дзейнасці ў культурна-адпачынкавых установах”.

Гуд Ніна Іванаўна – старшы выкладчык кафедры педагогікі СКД. Гуд Н.І. з’яўляецца старшынёй журы гарадскога конкурса гульнівых шоу-праграм “Вясёлка”. Выкладаемыя ёю дысцыпліны: «Святочна-абрадавая дзейнасць», «Сцэнарнае майстэрства», «Гульнівая дзейнасць».

Цімонькіна Анастасія Генадзьеўна – старшы выкладчык кафедры педагогікі СКД. Выкладаемыя ёю дысцыпліны: “Мастацка-музычнае афармленне культурна-адпачынкавых праграм”, «Гульнівая дзейнасць».

Тэма 3. Установа сацыяльна-культурнай сферы як сацыяльны інстытут

3.1 Сацыяльныя інстытуты і сацыяльна-культурная дзейнасць ў грамадстве.

3.2 Сучасныя тыпы ўстаноў сацыяльна-культурнай сферы і іх класіфікацыя.

3.1 Сацыяльныя інстытуты і сацыяльна-культурная дзейнасць ў грамадстве

Сацыяльны інстытут вызначаецца як фіксаваная частка сацыяльнай арганізацыі грамадства, прызначаная для ўпарадкавання сумеснага жыцця і дзейнасці людзей для трансляцыі ведаў і традыцыйных элементаў культуры. Сацыяльны інстытут – гэта

культуралагічная катэгорыя, паводле якой вялікая частка чалавечай дзейнасці выконваецца арганізаванымі групамі людзей, згодна з замацаванымі маральнымі і прававымі нормамі, і з выкарыстаннем пэўнай арганізацыйнай структуры. Сацыяльны інстытут не зводзіцца толькі да арганізацый або ўстаноў, якія займаюцца адведзенай ім дзейнасцю, хоць гэта асноўнае і найбольш прыкметнае ў працэсе інстытуалізацыі, – інстытут ўключае ў сябе і віды мэтанакіраванай дзейнасці (напрыклад, рытуалы, святы), праз якія падтрымліваецца грамадскае жыццё. Інстытут як структурнае ўтварэнне складаецца з шэрагу кампанентаў:

1) сістэма функцый, замацаваных прадпісаннямі (нормы, статуты);

2) матэрыяльныя сродкі (будынак, фінансы, абсталяванне), якія забяспечваюць дзейнасць дадзенага інстытута;

3) носьбіты (кадры), якія дзейнічаюць у адпаведнасці з прынцыпамі дзейнасці дадзенага інстытута.

Сярод асноўных інстытутаў, якія займаюцца сацыяльна-культурнай дзейнасцю выдзяляюцца:

I. Сям'я, як першапачатковы сацыякультурны інстытут.

II. Дзяржаўныя інстытуты сацыяльна-культурнай дзейнасці – установы мастацтва, навукова-асветныя ўстановы, клубы, дамы і палацы культуры, кінатэатры, паркі культуры, цэнтры нацыянальных культур, дамы рамёстваў, дамы і цэнтры народнай творчасці, санаторна-курортныя і спартыўна-аздараўленчыя ўстановы (санаторыі, пансіянаты, дамы адпачынку, прафілакторыі, лагеры і базы адпачынку, стадыёны, спартовыя залы, пляжы, сауны, басейны і г.д.). Яны выступаюць як паўнамоцныя суб'екты распрацоўкі і ажыццяўлення агульнадзяржаўнай культурнай палітыкі, якая знаходзіць адлюстраванне ў праграмах па захаванні і развіцці культуры, а таксама спрыяе фармаванню духоўнага і фізічнага здароўя грамадзян. Дзяржава валодае

выключнымі правамі ў справе аховы нацыянальнага культурнага здабытку і цэласнасці нацыянальна значных музейных калекцый, бібліятэчных і архіўных фондаў.

Вылучым асноўныя прыярытэты дзяржаўнай культурнай палітыкі Рэспублікі Беларусь:

1. Падтрымка таленавітых дзяцей і моладзі (установа штогадовых прэмій, правядзенне розных конкурсаў, фінансаванне і развіццё школ мастацтваў, цэнтраў дзіцячай і маладзёжнай творчасці).

2. Развіцця нацыянальнай беларускай культуры (падтрымка народных рамёстваў, творчых калектываў, музычных і танцавальных аб'яднанняў).

3. Развіццё фізічнай культуры і здароўя нацыі (фінансаванне і развіццё аб'ектаў спартыўнага прызначэння, прапаганда здаровага ладу жыцця).

4. Ідэалагічнае выхаванне нацыі (выпрацоўка асноў ідэалогіі беларускай дзяржавы, увядзенне абавязковага дня інфармавання, фінансаванне мерапрыемстваў, якія садзейнічаюць патрыятычнаму выхаванню).

III. Сацыяльна-культурная дзейнасць грамадскіх і добраахвотных фарміраванняў. Пад грамадскімі і добраахвотнымі фарміраваннямі прынята разумець розныя фонды, рухі, таварыствы, ініцыятывы і г.д.. Часцей за ўсё яны рэагуюць на попыт, і ў сувязі з гэтым іх дзейнасць падтрымліваецца пэўнымі групамі насельніцтва. У межах дадзенага інстытута сацыяльна-культурнай дзейнасці можна вылучыць, з аднаго боку, таварыствы, якія маюць свае дамы культуры, ў якіх арганізуецца вольны час іх членаў, з другога – рухі, асноўная дзейнасць якіх – правядзенне розных акцый (за здаровы лад жыцця, чысты горад, супраць гвалту, супраць наркотыкаў і г.д.). Напрыклад, у цяперашні час сацыяльная абарона інвалідаў ажыццяўляецца як на ўзроўні дзяржавы, так і на ўзроўні грамадскіх арганізацый. Для дапамогі інвалідам па

слыху і маўлення ў сацыяльнай адаптацыі створаны гарадскія, раённыя таварыствы інвалідаў. Гэтыя грамадскія арганізацыі аказваюць комплексную, дыферэнцыраваную сацыяльную дапамогу асобам з абмежаванымі магчымасцямі, скіраваную на максімальна магчымую рэабілітацыю і інтэграцыю гэтых людзей у грамадства. У структуры грамадскіх арганізацый маюцца навучальныя цэнтры, прадпрыемствы, рэабілітацыйныя і культурныя цэнтры. Іх задача – метадычная і арганізацыйная дапамога таварыствам інвалідаў у арганізацыі вольнага часу іх членаў, арганізацыя зносін непрацаздольных людзей, дапамога ім у адаптацыі і пашырэнні кругагляду, а таксама прапаганда і развіццё творчасці інвалідаў. Праца вядзецца па трох асноўных напрамках: мастацкая творчасць, спорт і вольны час.

3.2 Сучасныя тыпы ўстаноў сацыяльна-культурнай сферы і іх класіфікацыя

У кодэксе Рэспублікі Беларусь аб культуры вызначана, што...

Артыкул 3. Суб'екты культурнай дзейнасці

Суб'ектамі культурнай дзейнасці з'яўляюцца:

- грамадзяне, у тым ліку індывідуальныя прадпрыемальнікі, работнікі культуры, творчыя работнікі, мецэнаты культуры;
- арганізацыі культуры, а таксама ўстановы адукацыі, навуковыя арганізацыі, іншыя юрыдычныя асобы і іх падраздзяленні, якія ажыццяўляюць і (або) забяспечваюць культурную дзейнасць;
- калектывы мастацкай творчасці, якія не з'яўляюцца арганізацыямі культуры і падраздзяленнямі юрыдычных асоб;
- творчыя саюзы, іншыя грамадскія аб'яднанні ў сферы культуры;
- дзяржаўныя органы і органы тэрытарыяльнага грамадскага самакіравання;
- міжнародныя арганізацыі і міждзяржаўныя ўтварэнні;

- спонсары культуры; іншыя юрыдычныя асобы, якія садзейнічаюць захаванню, развіццю і распаўсюджванню і (або) папулярызацыі культуры.

Артыкул 51. Віды і асноўныя тыпы арганізацый культуры

1. Арганізацыі культуры па форме ўласнасці падзяляюцца на дзяржаўныя і прыватныя, па асноўнай мэце дзейнасці – на камерцыйныя і некамерцыйныя.

2. Арганізацыі культуры могуць быць створаны ў форме наступных камерцыйных арганізацый:

2.1. гаспадарчых таварыстваў (адкрытага або закрытага акцыянернага таварыства, таварыства з абмежаванай адказнасцю і таварыства з дадатковай адказнасцю), поўнага і камандытнага таварыстваў;

2.2. унітарных прадпрыемстваў.

3. Арганізацыі культуры могуць быць створаны ў форме наступных некамерцыйных арганізацый:

3.1. фінансуемых уласнікам устаноў культуры;

3.2. асацыяцый (саюзаў);

3.3. іншых формах, прадугледжаных заканадаўчымі актамі.

4. Арганізацыі культуры ў залежнасці ад напрамкаў культурнай дзейнасці падраздзяляюцца на наступныя асноўныя тыпы:

4.1. бібліятэкі;

4.2. музеі;

4.3. арганізацыі народных мастацкіх рамёстваў;

4.4. арганізацыі кінематаграфіі;

4.5. тэатры;

4.6. цыркi;

4.7. філармоніі, ансамблі, хоры, аркестры, студыі, канцэртныя залы і іншыя канцэртныя арганізацыі;

4.8. клубы, палацы (дамы, цэнтры) культуры (мастацтваў), цэнтры (дамы) народнай творчасці (народнага мастацтва, фальклору), цэнтры (дамы) рамёстваў, маладзёжныя культурныя цэнтры, цэнтры нацыянальных культур і іншыя клубныя арганізацыі;

4.9. карцінныя, мастацкія галерэі і галерэі мастацтваў, выставачныя залы, панарамы і іншыя выставачныя арганізацыі;

4.10. паркі культуры і адпачынку, гарадскія сады, запаркі, заасады;

4.11. творчыя майстэрні;

4.12. метадычныя цэнтры народнай творчасці (культурна-асветнай работы);

4.13. арганізацыі па правядзенні культурных мерапрыемстваў;

4.14. прадзюсарскія арганізацыі;

4.15. рэстаўрацыйныя арганізацыі;

4.16. іншыя тыпы.

5. Арганізацыі культуры, якія забяспечваюць стварэнне выкананняў твораў сцэнічнага мастацтва і іх публічнае выкананне, лічацца тэатральна-відовішчымі. Да тэатральна-відовішчых арганізацый культуры адносяцца тэатры, цыркi, канцэртныя арганізацыі, іншыя тыпы арганізацый культуры, якія ажыццяўляюць указаную культурную дзейнасць.

6. Арганізацыі культуры, якія забяспечваюць доступ грамадзян да культурных каштоўнасцей, што знаходзяцца ў фондах гэтых арганізацый, або ствараюць умовы для занятку народнай і мастацкай творчасцю, самаадукацыяй, а таксама для культурнага развіцця, лічацца культурна-асветнымі. Да культурна-асветных арганізацый культуры адносяцца музеі, бібліятэкі, клубныя арганізацыі, іншыя тыпы арганізацый культуры, якія ажыццяўляюць указаную культурную дзейнасць.

7. У мэтах забеспячэння ўмоў комплекснага прадастаўлення культурных даброт насельніцтву, а таксама аптымізацыі дзейнасці арганізацый культуры могуць стварацца арганізацыі культуры змешанага тыпу. Да арганізацый культуры змешанага тыпу адносяцца арганізацыі культуры, у структуру якіх уваходзяць падраздзяленні, у тым ліку адасобленыя, што ажыццяўляюць культурную дзейнасць розных напрамкаў.

8. Асаблівасці стварэння, прававога становішча і парадку дзейнасці асобных тыпаў арганізацый культуры вызначаюцца гэтым Кодэксам.

Артыкул 55. Установы адукацыі ў сферы культуры

Да ўстаноў адукацыі ў сферы культуры адносяцца ўстановы агульнай сярэдняй, сярэдняй спецыяльнай, вышэйшай адукацыі, а таксама ўстановы дадатковай адукацыі дзяцей і моладзі і дадатковай адукацыі дарослых, якія падпарадкоўваюцца Міністэрству культуры або структурным падраздзяленням мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў абласнога і базавага тэрытарыяльных узроўняў, якія ажыццяўляюць дзяржаўна-ўладныя паўнамоцтвы ў сферы культуры.

Установы можна падзяліць таксама на аднапрофільныя і шматпрофільныя.

Да аднапрофільных можна аднесці тыя арганізацыі, якія арыентаваны на адзін або некалькі роднасных відаў дзейнасці (напрыклад, рок-клуб, рок-лабараторыя, дом рамёстваў, дом фальклору, тэатральныя майстэрні, клуб самадзейнай песні, сацыяльна-экалагічны саюз, цэнтр сучаснага мастацтва (выяўленчага) і г.д.

Шматпрофільныя арганізацыі спалучаюць розныя прадметныя напрамкі і віды дзейнасці. Гэта – розныя цэнтры, асацыяцыі, аб'яднанні. Напрыклад, цэнтры вольнага часу (хобі-цэнтры, нацыянальна-культурныя цэнтры і інш.); асацыяцыі, таварыствы, якія аб'ядноўваюць

дзеячаў прафесійнага мастацтва (асацыяцыя мастакоў, таварыства кампазітараў, асацыяцыя дзеячаў эстраднага мастацтва), а таксама непрафесіяналаў або спалучаюць тых і іншых; асацыяцыі, саюзы, аб'яднанні, якія ўключаюць розныя арганізацыі і нават ўстановы - напрыклад, асацыяцыя дзіцячых і юнацкіх клубаў, асацыяцыя музеяў касманаўтыкі і г.д.

Тэма 4. Прафесійная кампетэнтнасць – аснова канкурэнтаздольнасці спецыяліста

4.1 Асноўныя паняцці ў галіне прафесійнай кампетэнтнасці.

4.2 Аналіз айчыннага рынку працы і патрабаванні да спецыялістаў па сацыяльна-культурнай дзейнасці ў сучасных умовах.

4.3 Роля партфолія ў канкурэнтаздольнасці спецыяліста.

4.1 Асноўныя паняцці ў галіне прафесійнай кампетэнтнасці

Спецыяльнасць – від прафесійнай дзейнасці, які патрабуе пэўных ведаў, уменняў і кампетэнцый, набываемых шляхам навучання і практычнага вопыту (ОКРБ 011).

Кваліфікацыя – веды, уменні і навыкі, неабходныя для той ці іншай прафесіі на рынках працы, падцверджаныя дакументам (СТБ 22.0.1).

Кампетэнцыя – веды, уменні і вопыт, неабходныя для вырашэння тэарэтычных і практычных задач

Падрыхтоўка спецыяліста па сацыяльна-культурнай дзейнасці забяспечвае фарміраванне наступных груп кампетэнцый: *акадэмічныя кампетэнцыі*, якія ўключаюць веды і ўменні па вывучаных дысцыплінах, здольнасці і ўменні вучыцца; *сацыяльна-асобасныя кампетэнцыі*, якія ўключаюць культурна-каштоўнасныя арыентацыі, веды ідэалагічных, маральных каштоўнасцей грамадства і дзяржавы, ўменне кіравацца імі; *прафесійныя кампетэнцыі*, якія ўключаюць веды і

ўменні выяўляць праблемы, рашаць задачы, распрацоўваць планы і забяспечваць іх выкананне ў выбранай сферы прафесійнай сацыяльна-культурнай дзейнасці, здольнасці весці педагагічна-выхаваўчую работу. Таму што выпускнік вну павінен быць кампетэнтным у наступных відах дзейнасці: – вучэбна-педагагічнай; – інавацыйна-метадычнай; – арганізацыйна-кіруючай; – навукова-даследчай.

Спецыяліст павінен мець наступныя акадэмічныя кампетэнцыі:

– валодаць і выкарыстоўваць базавыя навукова-тэарэтычныя веды для рашэння тэарэтычных і практычных задач;

– валодаць даследчымі навыкамі;

– умець працаваць самастойна;

– быць здольным ініцыіраваць новыя ідэі;

– валодаць міждысцыплінарным падыходам пры рашэнні праблем;

– выкарыстоўваць лінгвістычныя навыкі;

– умець вучыцца, павышаць сваю кваліфікацыю на працягу ўсяго жыцця, ведаць месца і ролю ў ім сваёй прафесійнай дзейнасці, праблемы і тэндэнцыі ўстойлівага развіцця;

– умець самастойна прымаць прафесійныя рашэнні з улікам іх сацыяльных і экалагічных наступстваў;

– бесперапынна папаўняць свае веды, аналізаваць гістарычныя і сучасныя праблемы эканамічнага і сацыякультурнага жыцця грамадства.

Неабходны наступныя сацыяльна-асобасныя кампетэнцыі:

– валодаць якасцямі грамадзяніна;

– быць здольным да сацыяльнага ўзаемадзеяння;

– валодаць здольнасцю да міжасабовых камунікацый;

– валодаць навыкамі зберажэння здароўя;

– быць здольным да крытыкі і самакрытыкі;

– умець працаваць у калектыве.

Прафесійныя кампетэнцыі па відах дзейнасці, вызначаюцца здольнасцямі:

у вучэбна-педагагічнай дзейнасці:

- арганізоўваць пазнавальную і творчую дзейнасць розных сацыяльных і ўзроставых груп ва ўстановах сферы культуры;
- арганізоўваць інфармацыйна-асветніцкую і выхаваўчую работу па месцы жыхарства;
- папулярызаваць здаровы лад жыцця;
- уключаць людзей у працэс бесперапыннай адукацыі, сацыяльна-культурнай творчасці і рэкрэацыйна-забаўляльнага вольнага часу;
- ажыццяўляць сацыяльна-культурную падтрымку людзей з асаблівасцямі фізічнага развіцця;
- аказваць дапамогу ў сямейным выхаванні дзяцей;
- набываць новыя веды, выкарыстоўваючы сучасныя інфармацыйныя тэхналогіі;

у інавацыйна-метадычнай дзейнасці:

- ацэньваць стан, тэндэнцыі, вызначыць дынаміку і перспектывы развіцця сацыяльна-культурнай сферы;
- здзяйсняць сацыяльна-культурную дзейнасць на аснове вывучэння запытаў і інтарэсаў з улікам узросту, адукацыі, нацыянальных, сацыягендэрных і іншых адрозненняў розных груп насельніцтва;
- выяўляць інтарэсы і педагагічныя патрэбнасці насельніцтва ў розных відах культурна-адпачынкавай дзейнасці;
- распрацоўваць сацыяльна-культурныя праграмы па арганізацыі вольнага часу ў канкрэтным мікрасоцыуме і ва ўстановах рознага тыпу;

у арганізацыйна-кіруючай дзейнасці:

- працаваць з юрыдычнай літаратурай і працоўным заканадаўствам;

- арганізоўваць работу творчых калектываў па дасягненні пастаўленых мэтаў, планаваць фонды аплаты працы;
 - кантраляваць і падтрымліваць працоўную і вытворчую дысцыпліну;
 - складаць дакументацыю (графікі работ, інструкцыі, планы, заяўкі, дзелавыя пісьмы і т.п.) па устаноўленых формах;
 - распрацоўваць, прадстаўляць і ўзгадняць прадстаўляемыя матэрыялы;
 - эфектыўна выкарыстоўваць вылічальную, аўдыя-відэа тэхніку, сучасныя сродкі камунікацыі;
- у навукова-даследчай дзейнасці:*
- займацца навукова-даследчай дзейнасцю ў галіне гісторыі, тэорыі і арганізацыі сацыяльна-культурнай дзейнасці;
 - аналізаваць і ацэньваць сабраныя звесткі;
 - на навуковай аснове арганізоўваць сваю працу, выкарыстоўваць камп'ютэрныя метады збора, захавання і апрацоўкі інфармацыі ў сферы прафесійнай дзейнасці.

4.2 Аналіз айчыннага рынку працы і патрабаванні да спецыялістаў па сацыяльна-культурнай дзейнасці ў сучасных умовах

Спецыяліст па сацыяльна-культурнай дзейнасці павінен мець дастатковы ўзровень ведаў і уменняў ў сферы сацыяльна-гуманітарных, прыродазнаўчых, агульнапрафесійных і спецыяльных дысцыплін, дысцыплін спецыялізацыі для ажыццяўлення прафесійнай дзейнасці. Акрамя таго неабходна валодаць дзяржаўнымі мовамі (беларускай, рускай), адной ці некалькімі замежнымі мовамі, аналізаваць гістарычныя і сучасныя праблемы сацыяльна-эканамічнага і духоўнага жыцця грамадства, ведаць ідэалогію беларускай дзяржавы, маральныя і прававыя нормы, умець улічваць іх у сваёй жыццядзейнасці; быць

здольным да пастаяннага прафесійнага, культурнага і фізічнага самаўдасканалення.

Мяняюцца сучасныя крытэры гатоўнасці да прафесійнай дзейнасці, патрабаванні да адбору спецыялістаў пры ўладкаванні на працу – ён павінен валодаць юрыдычнымі і эканамічнымі ведамі, паколькі сацыяльна-культурная сфера носіць як некамерцыйны, так і камерцыйны характар. Такі спецыяліст павінен быць гатовы да пастаяннай працы над павышэннем уласнага прафесійнага ўзроўню, умець рэгуляваць і каардынаваць дзейнасць калектыву, быць камунікабельным, любіць людзей. Такім чынам, спецыяліст, які працуе сёння ў сацыяльна-культурнай сферы, – асоба разнапланавая, якая спалучае ў сабе якасці кіраўніка, эканаміста, арганізатара, творцы, сацыяльнага работніка, педагога, псіхолога, рэкламіста, спецыяліста па сувязях з грамадскасцю і г.д. Пра такіх можна сказаць, што гэта Богам адзначаныя асобы.

Расійскі прафесар Н.К. Бакланова [0] вызначае аб'ектыўныя і суб'ектыўныя фактары, якія ўплываюць на станаўленне прафесійнага майстэрства. Яна звяртае ўвагу на тое, што прафесійнае майстэрства ўяўляе сабой сістэму ведаў, уменняў, навыкаў і прафесійна важных псіхічных уласцівасцяў і якасцяў асобы, якія адказваюць патрабаванням прафесіяналізму і неабходны для станаўлення майстэрства. Вылучаюцца тры групы аб'ектыўных ведаў, уменняў і навыкаў: арганізацыйна-педагагічныя (тэхналагічныя), сацыяльна-псіхалагічныя і псіхолога-педагагічныя. Суб'ектыўныя фактары ўключаюць якасці, якія характарызуюць індывідуальнасць асобы, унікальнасць яе майстэрства. Да іх можна аднесці: - характар інтарэсаў спецыяліста (вызначае сістэму яго каштоўнасных арыентацый); - ступень развіцця здольнасцяў, псіхічных уласцівасцяў, якасцей, асаблівасцяў пазнавальнай, эмацыйнай і валявой сферы; - узровень засваення прафесійнай дзейнасці. Прафесійная накіраванасць інтарэсаў асобы знаходзіць адлюстраванне ў

адэкватным разуменні і прыняцці мэтаў і задач прафесійнай дзейнасці, наяўнасці сфармаваных прафесійных матываў, ўстойлівых пераваг, схільнасцей, поглядаў, перакананняў, ідэалаў, устаноў, якія адносяцца да абранай прафесіі. Яшчэ адна група якасцяў, якія з'яўляюцца неабходнай умовай станаўлення майстэрства, грунтуецца на развіцці разумовых працэсаў і праяўляюцца ў знаходжанні вырашэння кіраўніцкіх, арганізацыйных, творчых задач. Наступная група якасцяў, неабходных для станаўлення прафесійнага майстэрства спецыяліста, заснавана на развіцці прафесійнай самасвядамысці, яны праяўляюцца ва ўсведамленні асобай самой сябе ў прафесійнай дзейнасці. Бясспрэчна, што майстэрства спецыяліста не з'яўляецца чымсьці застылым і не схільным да зменаў, наадварот, ў залежнасці ад развіцця пералічаных вышэй якасцяў, яно змяняецца, пераходзячы з аднаго ўзроўню на другі, – удасканалваецца або дэградуе.

Можна зрабіць наступныя высновы пра фактары, якія ўплываюць на фарміраванне прафесійнага майстэрства спецыяліста ў сацыяльна-культурнай сферы:

1. Прафесійнае майстэрства праяўляецца ў сацыяльна-культурнай дзейнасці.
2. Асновы прафесійнага майстэрства можна фармаваць у працэсе навучання.
3. Фарміраванне прафесійнага майстэрства напрамую залежыць ад творчай актыўнасці, дзейнасці і самастойнасці будучага спецыяліста.
4. Майстэрства характарызуецца высокім узроўнем развіцця спецыяльных абагульненых ўменняў.
5. Майстэрства заснавана на якасцях асобы, якія забяспечваюць паспяховае прафесійнае дзейнасць.

Майстэрства спецыяліста знаходзіцца ў пастаянным развіцці, пераходзячы з аднаго якаснага стану ў іншы.

Абагульняючы разгляд прафесійных каштоўнасцяў і якасцей асобы

спецыяліста сацыяльна-культурнай дзейнасці, можна прапанаваць нейкую ідэальную мадэль спецыяліста. Спецыяліст сацыяльна-культурнай дзейнасці павінен валодаць шырокім кругаблядам, быць знаўцам сусветнай і нацыянальнай культуры, чалавечых адносін, псіхалагам і педагогам, які стымулюе дзейнасць калегаў на павышэнне культурнага ўзроўню насельніцтва, развіццё яго духоўнага патэнцыялу. Спецыяліст сацыяльна-культурнай дзейнасці – чалавек неабываковы да болю іншага і «язваў» грамадства. Спецыяліст віртуозна валодае прыёмамі, спосабамі і метадамі ўплыву на аўдыторыю. Ён валодае эмацыйна-вобразнай памяццю, творчай фантазіяй і ўяўленнем, вобразным мысленнем, ярка выяўленай цягай да пошуку нетрывіяльных, нестандартных шляхоў вырашэння актуальных праблем, новых, арыгінальных, дзейсных формаў ўплыву на аўдыторыю. Ён шырока выкарыстоўвае сацыялагічныя і іншыя даследчыя метады ў распрацоўцы сацыяльна-культурных праектаў, валодае аналітычным мысленнем, навукова абгрунтавана фармулюе «праблемнае поле» канкрэтнага соцыўма. Спецыяліст сацыяльна-культурнай дзейнасці ўмее «заразіць» супрацоўнікаў сваёй ідэяй, адабраць неабходных людзей для стварэння і ажыццяўлення праекта, абгрунтавана даказаць неабходнасць распрацоўкі творчага праекта і пераканаўча адстаяць асноўныя яго пазіцыі, прыцягнуць да дзейнасці шырокую грамадскасць. Віртуозна валодае сакрэтамі камунікатыўнай культуры. Ён умее сфармуляваць мэты і задачы, прыняць своечасовыя рашэнні, актуальныя для канкрэтнага часу. Такі ідэальны спецыяліст у дасканаласці валодае арганізацыйна кіраўнічымі тэхналогіямі, умее наладзіць кантакты з дзяржаўнымі, грамадскімі і камерцыйнымі (прыватнымі або акцыянернымі таварыствамі), прыцягнуць людскія, матэрыяльныя рэсурсы і фінансавыя сродкі на ажыццяўленне распрацоўванага праекта, правільна спланаваць, размеркаваць заданні і адказнасць, ажыццяўляць кантроль над якасцю выканання заданняў,

выбраць адэкватныя формы заахвочвання ці спагнання. Ён валодае высокімі маральнымі прынцыпамі, справядлівы і аб'ектыўны. З'яўляецца прыкладам адказных адносін да абавязкаў, носьбітам карпаратыўнай культуры, культуры кіраўнічай працы, пастаянна працуе над удасканаленнем ўласнага іміджу і навучае гэтаму іншых супрацоўнікаў і наведвальнікаў установы культуры. Ён увесь час працуе над павышэннем свайго прафесійнага майстэрства, культурнага патэнцыялу, ўдасканальвае сацыяльна-культурныя тэхналогіі.

4.3 Роля партфоліа ў канкурэнтаздольнасці спецыяліста

Адным са сродкаў, якія дазваляе адлюстраваць развітыя прафесійныя ўменні і ў той жа час, служыць сродкам маніторынгу і ацэнкі, з'яўляецца партфоліа. Партфоліа, як новы сродак ацэньвання, непарыўна звязаны з ідэй навучання на працягу ўсяго жыцця. Прыняцце і далейшае развіццё парадэгмы практыка-арыентаванага навучання прывяло да выкарыстання альтэрнатыўных метадаў ацэньвання, у тым ліку ацэньванню пры дапамозе партфоліа (portfolio assessment). Дадзены метады выкарыстоўваюць, перш за ўсё, у навучанні, заснаваным на кампетэнтнасным падыходзе. Па сутнасці, партфоліа з'яўляецца толькі часткай, канкрэтным відам так званага «аўтэнтычнага ацэньвання». Паняцце «аўтэнтычнае ацэньванне» шмат у чым раўназначна дэфініцыі «сапраўднае, дакладнае ацэньванне», часам выкарыстоўваецца тэрмін «сапраўдная ацэнка», або «ацэньванне рэальных дасягненняў вучняў». Неабходнасць распрацоўкі аўтэнтычнага ацэньвання звязваецца сёння з тэарэтычнымі палажэннямі аб тым, што неабходна такая парадэгма адукацыі, якая дасць магчымасць не толькі і не столькі засвойваць і запамінаць інфармацыю, выкарыстоўваць алгарытмы для вырашэння невялікіх праблем, але, перш за ўсё, падрыхтаваць да выяўлення праблемы, знаходжанню інфармацыі для яе вырашэння, ацэньвання альтэрнатыў, стварэння ідэй і прадуктаў, распрацоўцы новых рашэнняў

складаных дылем.

Партфоліо таксама дазваляе спецыялісту больш шырока і разнастайна прэзентаваць свае дасягненні, уменні і напрамкі дзейнасці, выходзячы за рамкі толькі прафесійнай дзейнасці. Следствам выкарыстання прафесійнага партфоліо можа стаць з'яўленне новага аспекты – аспекту развіцця, самаарганізацыі і самакантролю ў планаванні прафесійнай кар'еры. Істотным становіцца перанос акцэнта на самакантроль і праектаванне сваёй прафесійнай траекторыі. Падкрэсліваецца, што спецыяліст праз партфоліо ажыццяўляе праектаванне ўласнага прафесійнага развіцця, які носіць доўгачасовы характар, адпаведае сучаснай ідэалогіі навучання на працягу ўсяго жыцця, і вынікі якога ён прадстаўляе на разгляд экспертаў.

1. Партфоліа спецыяліста афармляецца ў двух версіях –у друкаваным і ў электронным выглядзе.

2. Кожны асобны матэрыял, які ўключаны ў партфоліо, павінен датавацца.

3. Склад партфоліо залежыць ад канкрэтных задач, якія ставіць перад сабой сам педагагічны работнік.

Партфоліа як збор прац і дасягненняў спецыяліста, якія даюць уяўленне аб узроўні яго майстэрства і практычнага вопыту ў прафесійнай дзейнасці, наглядна дэманструюць і пацвярджаюць узровень кваліфікацыі, досведу, таленту, крэатыўнасці і прафесійных магчымасцяў яго ўладальніка, неабходнасць пачынаць фарміраваць з першых крокаў працы ў прафесіі.

Тэма 5. Сацыяльна-культурная дзейнасць і навука. Сучасныя тэндэнцыі развіцця сацыяльна-культурнай дзейнасці ў Рэспубліцы Беларусь

5.1 Эвалюцыя і катэгарыяльны апарат сацыяльна культурнай дзейнасці.

5.2 Навуковая інфармацыя і сучасныя крыніцы яе атрымання.

5.1 Эвалюцыя і катэгорыяльны апарат сацыяльна-культурнай дзейнасці

Віды сацыяльна-культурнай дзейнасці складваліся гістарычна, паступова афармляліся ў сістэму, якая выконвае пасрэдніцкія функцыі паміж асобай і светам культуры. Як адзначалася раней сацыяльна-культурная дзейнасць – гэта абумоўленая маральна-інтэлектуальнымі матывамі грамадска мэтазгодная дзейнасць па стварэнні, асваенню, захаванню, распаўсюджванню каштоўнасцяў культуры.

Узнікненне і дыялектычнае развіццё катэгорыі “СКД” звязаны з філасофскім, культуралагічным, педагагічным, сацыяльна-псіхалагічным тлумачэннем тэрміну. Папярэднія паняцці “адукацыя”, “асвета”, “пазашкольнае выхаванне”, “палітыка-асветніцкая праца”, “культурна-асветніцкая работа”, “культурна-масавае праца” на працягу гадоў самі неаднаразова змянялі свой змест. Так у айчынай навуцы паняцце СКД змяніла паняцце “культурна-асветніцкая работа”, якое было агульна прынята ў савецкі час, як масавы інструмент ідэалагічнай работы камуністычнага выхавання насельніцтва. Не выпадкова з’яўленню гэтага тэрміну папярэднічала палітыка-асветніцкая дзейнасць (палітасвет), з якой звязана культурная рэвалюцыя 20 – 30-х гадоў.

Гэнезіс навуковай тэорыі прадстаўлены ў выглядзе наступных навуковых канцэптаў:

- пазашкольная,
- палітыка-асветная дзейнасць,
- клубная справа,
- культурна-асветніцкая праца,
- культурна-адпачынкавая дзейнасць,
- сацыяльна-культурная дзейнасць.

Па меры росту новых ведаў, пашырэння сферы пранікнення навуковай думкі ў рэальнае жыццё, па меры ўзнікнення новых праблем і патрэбаў грамадства назіраюцца тэндэнцыі дыферэнцыяцыі і спецыялізацыі навук, г.зн. падзелу асноўны навукі на шэраг больш прыватных абласцей, якія развіваюцца самастойна. З іншага боку, у вырашэнні шэрагу праблем назіраецца з'ява інтэграцыі – аб'яднання шэрагу самастойных навук, якія вывучаюць адзін аб'ект, але з розных пунктаў гледжання.

Сацыяльна-культурная дзейнасць сёння разглядаецца як сфера сацыяльна-культурнай практыкі і як самастойная галіна навуковых ведаў. Прадмет сацыяльна-культурнай дзейнасці ўяўляе сабой працэс далучэння асобы да каштоўнасцяў культуры праз арганізацыю актыўнай, ініцыятыўнай, творчай дзейнасці. Такім чынам, сацыяльна-культурная дзейнасць мае справу не столькі з вынікамі культурнай дзейнасці, колькі з працэсам асваення каштоўнасцяў культуры. У сацыяльна-культурнай дзейнасці на першае месца вылучаецца камунікатыўны кампанент культуры – узровень зносін розных сацыяльных груп і супольнасцяў, з дапамогай якога ажыццяўляецца трансляцыя культурных каштоўнасцяў, адбываецца культурны абмен. Усе гэтыя меркаванні даюць магчымасць зрабіць некаторыя высновы аб прадмеце і задачах СКД як навуковай дысцыпліны. Яе прадметам выступае працэс уключэння асобы ў культуратворчую дзейнасць.

Аб'ектам з'яўляецца асоба ў сістэме сацыяльна-культурных сувязяў і адносін. Дзейнасць як аснова чалавечага быцця, спецыяльная форма праявы актыўнасці чалавека, шматгранны працэс, які сам здольны ахарактарызаваць пэўны тып адносін да свету і тып быцця ў свеце.

Сацыяльна-культурная дзейнасць як навуковая дысцыпліна цесна звязаная з педагогікай, і ў поле яе зроку знаходзяцца працэсы і з'явы, якія вывучаюцца педагогікай, але разглядаюцца ў вызначаным,

спецыфічным ключы: педагогічны працэс, сродкі, формы, метады і інш. ў сферы вольнага часу. Сувязь з педагогікай абумоўлена тым, што сацыяльна-культурная дзейнасць носіць развіваючы характар, здольна аказваць накіраванае ўздзеянне на асобу. Гэты працэс ажыццяўляецца на аснове шмат у чым агульных з педагогікай заканамернасцяў.

Такім чынам, тэорыя СКД з'яўляецца адной з частак тэорыі педагогікі, агульнапедагогічнай сістэмы навуковых ведаў. Яна абапіраецца на фундаментальныя для педагогічнай навукі палажэнні з галіны чалавеказнаўства, сацыялогіі, псіхалогіі, гісторыі, культуралогіі і г.д., пры чым развівае іх. У сваю чаргу, тэорыя СКД з'яўляецца базавай галіной навуковых ведаў для мноства больш вузкіх спецыяльных дысцыплін, якія ўваходзяць у адукацыйныя стандарты падрыхтоўкі кадраў для сферы мастацтва, СМІ, турызму, інфармацыйных тэхналогій і іншых.

5.2 Навуковая інфармацыя і сучасныя крыніцы яе атрымання

Праца з навуковай інфармацыяй пачынаецца з вызначэння асноўных паняццяў па тэме даследавання, каб выкарыстанне іх было адназначным (паняцце ў навуцы рознымі аўтарамі можа трактавацца па-рознаму). Пасля таго, як вызначэнне паняццяў зроблена, пачынаецца пошук іх тлумачэнняў ў наступных крыніцах:

- энцыклапедыі: агульныя і спецыяльныя (напрыклад, педагогічная, псіхалагічная, філасофская і інш.);
- тлумачальныя слоўнікі: агульныя і спецыяльныя (напрыклад, педагогічны, псіхалагічны, сацыялагічны);
- змест і прадметныя паказальнікі асноўных падручнікаў і манаграфій па тэме даследавання.

Знойдзеныя вызначэння паняццяў фіксуюцца і падвяргаюцца разумовай апрацоўцы з дапамогай аперацый аналізу, параўнання, класіфікацыі, абагульнення і інш.

Для значнай часткі студэнтаў найбольш блізкімі з'яўляюцца традыцыйныя, друкаваныя крыніцы інфармацыі. Пошук крыніц інфармацыі суправаджаецца складаннем бібліяграфіі – спісу прац, якія падлягаюць вывучэнню, навуковаму апісанню. Бібліяграфія звычайна ўключае кнігі, падручнікі, вучэбныя і вучэбна-метадычныя дапаможнікі, часопісы, артыкулы ў навуковых і метадычных зборніках, тэзісы дакладаў на рознага ўзроўню канферэнцыях, манаграфіі, рэфератыўныя агляды, аўтарэфераты дысертацый і інш.

Часта пры аналізе пралемы разам з друкаванымі матэрыяламі даводзіцца прыцягваць матэрыялы рукапісныя:

- дысертацыйныя працы па тэме даследавання,
- аўтарэфераты,
- справаздачы аб навукова-даследчых працах;
- матэрыялы гістарычных і бягучых архіваў
- справаздачы, пратаколы пасяджэнняў, акты;
- даклады і паведамленні;
- бягучая дакументацыя навучальных устаноў (планы работ, дакументацыя, загады і распараджэнні кіраўнікоў, вынікі кантрольных праверак і г.д.).

Сёння шырока выкарыстоўваюцца магчымасці па пошуку інфармацыі з дапамогай Інтэрнэту. Дадзены рэсурс разглядаецца як асноўны, калі выкарыстоўваюцца крыніцы з афіцыйных сайтаў і навуковых электронных бібліятэк, і як дадатковы, калі інфармацыя носіць неафіцыйны характар. Пры выкарыстанні якой-небудзь інфармацыі, размешчанай у Інтэрнэт, у варта ўказваць назву сайта, з якога ўзята інфармацыя, у бібліяграфічным спісе.

Навуковыя выданні адлюстроўваюць ход і вынікі даследаванняў у розных галінах навукі, тэхнікі, культуры. Іх выпуск з'яўляецца паказчыкам навукова-тэхнічнага прагрэсу, галоўным сродкам ўзаемнай інфармацыі навукоўцаў аб даследаваннях, якія імі праводзяцца.

Найважнейшымі іх разнавіднасцямі з'яўляюцца: працы класікаў навукі; абагульняючыя працы па гісторыі навук, якія выходзяць часцей за ўсё ў выглядзе шматтомных выданняў; зборнікі навуковых прац па найбольш актуальных тэмах і праблемах; манаграфіі; матэрыялы навуковых кангрэсаў і канферэнцый. Манаграфія - вельмі распаўсюджаная разнавіднасць навуковых выданняў. Гэта глыбокае і ўсебаковае даследаванне адной тэмы, праблемы. Вялікае значэнне маюць матэрыялы навуковых кангрэсаў, канферэнцый, нарад, на якіх вырашаюцца надзённыя пытанні тэарэтычнага і практычнага характару.

Навукова-папулярныя выданні характарызуюць дасягненні навукі і тэхнікі, літаратуры і мастацтва ў форме, даступнай чытачу-неспецыялісту. Гэтыя выданні шырока прадстаўлены ў фондах бібліятэк. Яны прызначаны вельмі шырокаму колу чытачоў, пачынаючы з тых, хто мае падрыхтоўку ў аб'ёме агульнаадукацыйнай школы і канчаючы навукоўцамі, якія працуюць у сумежных галінах. Навукова-папулярныя выданні выходзяць вялікімі тыражамі, разнастайныя па змесце і прызначэнні. Найбольш распаўсюджанымі ў бібліятэках з'яўляюцца выданні, прысвечаныя дасягненням, асновах і гісторыі навук; навукова-тэхнічнай і мастацкай творчасці; біяграфічныя выдання. Асаблівую групу выданняў складаюць ўспаміны (мемуары) і дзённікі.

Вучэбныя выданні ўтрымліваюць звесткі з якой-небудзь галіны навукі і тэхнікі. Да вучэбных выданням адносяцца навучальныя праграмы, падручнікі, вучэбныя дапаможнікі, вучэбна-метадычныя дапаможнікі, хрэстаматы, наглядныя дапаможнікі. Вучэбная праграма з'яўляецца асновай вывучэння любога прадмета, яна вызначае аб'ём, парадак вывучэння і выкладання адпаведнай дысцыпліны. Падручнік ствараецца на аснове праграмы ў строгай адпаведнасці з ёй. Навучальныя дапаможнікі, у адрозненне ад падручнікаў, утрымліваюць звесткі па асобных раздзелах і тэмах праграмы. Яны могуць часткова

замяніць падручнікі, а ў некаторых выпадках дапаўняюць іх. Вучэбна-метадычныя дапаможнікі выдаюцца ў асноўным для студэнтаў, якія навучаюцца на завочных і вячэрніх аддзяленнях УВА. Яны ўтрымліваюць парады, рэкамендацыі, ўказанні па вывучэнні тэм і пытанняў па асобных прадметах. Хрэстаматыі ўяўляюць сабой зборнікі тэкстаў і ўрыўкаў твораў, веданне якіх неабходна пры вывучэнні той ці іншай дысцыпліны. Наглядныя дапаможнікі маюць разнастайную форму (плакаты, табліцы, чарцяжы, схемы, фатаграфіі і інш.) і маюць на мэце палегчыць засваенне адпаведнай тэмы праграмы.

Прафесійна-вытворчыя выданні аказваюць непасрэдную дапамогу ў вытворчай і практычнай дзейнасці людзей. У адрозненне ад навуковых выданняў яны маюць розны чытацкі адрас. Выданні для спецыялістаў вышэйшага і сярэдняга звяна (аграномаў, інжынераў, тэхнікаў і інш.) называюцца навукова-вытворчымі. Масва-вытворчыя выданні выпускаюцца для працоўных розных прафесій і спецыяльнасцяў, якія з'яўляюцца вядучымі ў той ці іншай галіне прамысловасці, сельскай гаспадаркі.

Даведачныя выданні ўтрымліваюць звесткі (даведкі) па розных галінах навукі, тэхнікі, культуры, якія размяшчаюцца ў тым парадку, які дазваляе іх хутка знайсці. Найважнейшымі разнавіднасцямі даведачных выданняў з'яўляюцца энцыклапедыі і энцыклапедычныя слоўнікі, слоўнікі, даведнікі, календары. Энцыклапедыямі называюць даведачныя выданні, якія ўтрымліваюць найбольш істотную інфармацыю (падрабязную або кароткую) па ўсіх або асобных галінах ведаў і практычнай дзейнасці. («Энцыклапедыя» - грэцкае слова, якое азначае «сістэматызаваны збор ведаў».) Па зместу яны могуць быць універсальнымі і галіновымі, па структуры - алфавітнымі, сістэматычнымі, тэматычнымі. Энцыклапедыі розныя па аб'ёме: ад аднаго да некалькіх дзесяткаў тамоў. Галіновыя энцыклапедыі адрозніваюцца ад універсальных не толькі зместам, але і больш

дакладным чытацкім адрасам. У большасці сваёй яны разлічаны на спецыялістаў і навуковых работнікаў той ці іншай галіны ведаў.

Універсальныя энцыклапедыі - не проста зборнікі артыкулаў і давадак, а стройная, глыбока прадуманая сістэма. Артыкулы ў энцыклапедыях маюць розны аб'ём і характар. Найбольш шырокімі з'яўляюцца артыкулы-агляды, якія ахопліваюць вялікія, складаныя тэмы. Ёсць артыкулы-даведкі, якія змяшчаюць пэўную інфармацыю, пра які-небудзь прадмет: яго гісторыі, тэорыі і сучасным стане. У кароткіх артыкулах-тлумачэннях даецца толькі азначэнне слова, часам тлумачыцца яго паходжанне. Кожны артыкул пачынаецца з вызначэння таго тэрміна (паняцця), які складае назву.

Слоўнікі ўтрымліваюць пералікі слоў ці словазлучэнняў, тэрмінаў, імёнаў з адпаведнымі характарыстыкамі. Шырокае распаўсюджванне атрымалі тлумачальныя, тэрміналагічныя, лінгвістычныя, біяграфічныя слоўнікі. Тлумачальныя слоўнікі тлумачаць сэнс слоў і словазлучэнняў. Іх мэта - дапамагчы ў разуменні зместу і ў правільным ужыванні слоў у вуснай і пісьмовай мовах. Тэрміналагічныя слоўнікі служаць для тлумачэння тэрмінаў і паняццяў. Біяграфічныя слоўнікі ўключаюць звесткі пра жыццё, працах грамадскіх і палітычных дзеячаў, навукоўцаў, вынаходнікаў, прадстаўнікоў мастацтва. Матэрыялы ў слоўніках размяшчаюцца ў алфавітным парадку. Даведнікі ўтрымліваюць вялікі фактычны матэрыял і шырокія лічбавыя дадзеныя.

Часопісы выходзяць па ўсіх галінах ведаў. У адрозненне ад газет часопісы падпадзяляюцца на навуковыя, прафесійна-вытворчыя, навукова-папулярныя, літаратурна-мастацкія. Навуковыя часопісы з'яўляюцца крыніцамі найноўшай інфармацыі аб ходзе, метадах і выніках навуковых даследаванняў у розных галінах навукі і тэхнікі. Як правіла, такія часопісы паступаюць у навуковыя бібліятэкі. Навукова-папулярныя часопісы адыгрываюць важную ролю ў прапагандзе

навуковых ведаў сярод шырокага кола чытачоў з рознымі інтарэсамі і падрыхтоўкай («Навука і жыццё», «Вакол свету»).

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

4. ТЭМАТЫКА І МЕТАДЫЧНЫЯ МАТЭРЫЯЛЫ ДА ПРАКТЫЧНЫХ ЗАНЯТКАЎ

Тэма 1. Уводзіны. Мэта, задачы курса. Прафесія “спецыяліст па сацыяльна-культурнай дзейнасці, выкладчык”

Пытанні для абмеркавання:

1. Якім чынам сацыякультурная сітуацыя ўплывае на характар і змест сацыяльна-культурнай дзейнасці.
2. Ці згодныя вы са сцвярджэннем, што феномены педагагічная дзейнасць і сацыякультурная-дзейнасць «старэйшыя» за гэтыя паняцці?
3. Дакажыце, што чалавечае жыццё немагчыма без феноменаў адпачынак, вольны час.
4. Якае месца займае сацыяльна-культурная дзейнасць у выхаванні і сістэме бесперапыннай адукацыі?
5. Падбярыце са зборнікаў прыказак і прымавак беларускага народа такія, якія сведчаць, што са старажытных часоў у грамадскай свядомасці людзей зацвердзіліся ўяўленні аб высокім прызначэнні настаўніка.
6. Чаму педагагічная дзейнасць ёсць адна з істотных асноў чалавечага быцця? У чым яе ўніверсальны характар?
7. Чем адрозніваецца прафесійная дзейнасць спецыяліста па сацыяльна-культурнай дзейнасці ад непрафесійнай?

Пасля экскурсіі па аўдыторыях і кафедрах, у бібліятэку і чытальную залу падрыхтуйцеся да гадзіны пытанняў і адказаў.

Тэма 2. Спецыяльнасць “сацыяльна-культурная дзейнасць” у кантэксце сусветнай і айчыннай вучэбна-навуковай практыкі

Пытанні для абмеркавання:

1. Якія праблемы ў сацыяльна-культурнай сферы Вам вядомыя? Назавіце 3 - 5 праблем. Ахарактарызуйце гэтыя праблемы. Якую сацыяльную групу ў першую чаргу яны закранаюць?

2. Якія газеты і часопісы асвятляюць навуковы пошук і практычныя дасягненні ў сацыяльна-культурнай дзейнасці (прывесці 2-3 прыкладу публікацый: аўтар, назва артыкула, часопіс (газета), год, нумар, старонкі, кароткі змест публікацыі).

3. Прааналізуйце сайт універсітэта (www.buk.by), на колькі яго структура і змест патрабуюць абнаўлення?

4. У якой форме здзейсненняца самакіраванне ва універсітэце? Ці можа кожны жадаючы студэнт прыняць у ім удзел?

Знайдзіце неабходную інфармацыю і прадстаўце яе прэзентацыі:

– Які ўклад уносяць выпускнікоў універсітэта ў развіццё тэорыі і практыкі сацыяльна-культурнай дзейнасці? Прывядзіце прыклады.

– Па Інтэрнет крыніцах: www.vak.ed.gov.ru (сайт ВАК РФ) і www.vak.gov.by (сайт ВАК РБ) выпісаць тэмы дысертацый, якія абараніліся па шыфру 13.00.05 у нашай краіне і за мяжой за апошнія 5 гадоў

Падрыхтуйцеся да гульні “Хто ёсць хто ва ўніверсітэце?”:

*Куды бегчы студэнту ў інтэрнаце і каго пытацца, калі з раніцы тэмпература і дрэнна сябе адчуваеш?

інтэрнат № ____, пакой ____, Імя па бацьку _____

*Номер тэлефона-факса _____, забіраць ў каб. _____?

* У якіх выпадках студэнт можа напісаць у прафкам на матэрыяльную дапамогу (пералічыць) _____?

* Памер стыпендыі студэнта першакурсніка складае _____?.

* Колькі каля БДУКМ дазволеных (спецыяльна абсталяваных) месцаў для курэння і дзе яны знаходзяцца _____?

* Які магчымы памер штрафу за курэнне ў неўстаноўленых месцах _____?

* Адзел кадрэй для студэнтаў і супрацоўнікаў размешчаны ў кабінэце № ____, у адным крыле будынка з _____ на _____ паверсе.

- *Калі згублены нумарок з гардэроба, каб забраць верхнюю вопратку, трэба звяртацца да _____, у каб. _____?
- *Гэтыя два бухгалтара працуюць са студэнтамі ў 228 каб., але адна з бюджэтнікамі, а другая з платнікамі, хто з кім? Наталля Віктараўна і Наталля Юр'еўна...бюджэт і платнікі...
тэлефоны бухгалтэрыі _____
- * Чытальная зала бібліятэкі БДУКМ працуе штодня з 8.00 да 20.00 або па графіку пн-пт _____, суб _____, нядз _____?
- * Нават ноччу можна адправіць факс або правесці плацёж праз банк, якія знаходзяцца _____?
- * Нават калі прад'явць дакумент (_____) у электроннай бібліятэцы або інфармацыйным цэнтры студэнт не зможа працаваць без _____?
- * Соотнесите намеснікаў нашага дэкана з іх ўчасткамі работы
Галіна Міхайлаўна Алена Міхайлаўна Алена Аляксандраўна
выхаваўчая праца, вучэбная праца навуковая дзейнасць
- * У нашага дэкана _____ каб. № _____, а тэлефон _____?
- * Логістыкай аўдыторнай працы выкладчыкаў і студэнтаў займаецца ў нашым дэканате дыспетчар _____?
- * Колькі ў БДУКМ прарэктараў жанчын _____ і мужчын _____?
- * Калі ўзнікаюць праблемы з працай мультымедыйнага абсталявання ва аўдыторыі за лабарантам ТСА варта бегчы ў каб. № _____?
- * Колькі гурткоў працуе ў нашым універсітэце _____ і дзе яны працуюць _____?
- * Тэлефон кафедры адрозніваецца ад тэлефона дэканата ФКиСКД толькі __ лічбамі (напішыце увесь тэлефон) _____
- * Вход ў інтэрнаты БДУКМ дазволены з _____, да _____, у іншы час неабходна _____, падпісаная _____.

Тэма 3. Установа сацыяльна-культурнай сферы як

сацыяльны інстытут

3.1 Правесці аналіз работы сацыяльна-культурнай установы па наступным плане:

- Поўная назва ўстановы, яе адрас і зона абслугоўвання спажыўцоў культурных паслуг, імя кіраўніка ўстановы.
- Колькасная і якасная характарыстыка структурных падраздзяленняў установы, іх унутраныя і знешнія функцыі.
- Асноўныя віды культурных прадуктаў і паслуг ўстановы. Колькасць і маштаб арганізаваных мерапрыемстваў на пэўны перыяд (месяц, год).
- Наяўнасць у структуры грамадска-самадзейных фарміраванняў. Уздел актыву і валанцёраў ў кіраванні і функцыянаванні ўстановы.
- Стан матэрыяльна-тэхнічнай базы ўстановы. Узровень камфорту і асяроддзя (асвятленне, колер, тэмпература паветра, вільготнасць, узровень шуму, экалагічнасць матэрыялаў, аб'ём і форма памяшканняў, мэбля і аксэсуары, жывыя расліны, гігіена і г.д.) .
- Зручнасць транспартных камунікацый і падыходаў да ўстановы, планіроўка прылеглай тэрыторыі.
- Крыніцы фінансавання дзейнасці ўстановы. Дапамога установе з боку спонсараў і мецэнатаў.
- Кадры ўстановы, іх структура і ступень стабільнасці: патрабаванні да спецыялістаў і наяўнасць вакантных месцаў; запатрабаванасць у маладых спецыялістах.
- Узровень зароботнай платы штатных работнікаў установы.
- Асноўныя партнёры па сумеснай дзейнасці ў горадзе, раёне, вобласці, рэспубліцы. Міжнародныя сувязі ўстановы.
- Публікацыі аб дзейнасці ўстановы ў СМІ. Прамая і ўскосная рэклама.
- Ацэнка дзейнасці ўстановы ў цэлым.

3.2 Правесці аналіз прагледжаных сацыяльна-культурных мерапрыемстваў па плану:

- Назва мерапрыемства, яго мэта, тэма, змест і форма правядзення.
- Месца і час правядзення, формы рэкламы і спосаб інфармавання патэнцыйнай аўдыторыі.
- Характарыстыка аўдыторыі, для якой прызначана мерапрыемства (сацыяльна-дэмаграфічныя і псіхалага-педагагічныя характарыстыкі).
- Кампазіцыя праграмы мерапрыемства.
- Аўдыёвізуальнае афармленне і суправаджэнне праграмы.
- Найбольш цікавыя эпізоды, іх характарыстыка.
- Насычанасць праграмы, разнастайнасць сродкаў ідэйна-эмацыйнага ўздзеяння .
- Роля вядучых ў праграме. Іх задачы, функцыі, імідж (гаворка, касцюм, манеры, абаянне і г.д.).
- Характарыстыка паводзін аўдыторыі мерапрыемствы да, падчас і пасля праграмы. Ступень ўздзеяння праграмы на аўдыторыю.
- Наяўнасць і ўдзел актыву, добраахвотнікаў - валанцёраў у падрыхтоўцы праграмы.
- Метады і прыёмы псіхалага-педагагічнага ўздзеяння на аўдыторыю. Выкарыстанне прызоў, падарункаў.
- Роля прафесійных работнікаў у праграме, іх функцыі і якасць выканання.
- Якасць працы дапаможных службаў ўстановы (гардэроб, вахта, каса, буфет, туалет, ахова і інш.)
- Ацэнка ступені эфектыўнасці праведзенага мерапрыемства.

Тэма 4. Прафесійная кампетэнтнасць – аснова канкурэнтаздольнасці спецыяліста

Пытанні для абмеркавання:

1. Сучасны статус спецыяліста - арганізатара сацыяльна-культурнай дзейнасці.

2. Структура і змест прафесійнага майстэрства работнікаў сферы культуры.

3. Асноўныя ўласцівасці і якасці асобы спецыяліста сацыяльна-культурнай сферы.

4. Падрыхтоўка і перападрыхтоўка спецыялістаў па сацыяльна-культурнай дзейнасці.

5. Кваліфікацыйная характарыстыка спецыяліста як сукупнасць прафесійных патрабаванняў, ведаў, уменняў і навыкаў, што рэалізуюцца ў працэсе выканання прафесійных абавязкаў у сацыяльна-культурнай сферы.

6. Якія агульныя функцыі выконваюць педагог у розных адукацыйных установах і культурарганізатар? Якія агульныя прафесійна-значныя якасці асобы важна мець для выканання гэтых функцый?

7. Чым разняцца прафесіяграма і кампетэнтнасць? Якая структура прафесійнай кампетэнтнасці?

8. Якім чынам звязаны прафесійная кампетэнтнасць, прафесійнае майстэрства і культура спецыяліста?

9. Што ўяўляе сабой змест тэарэтычнай гатоўнасці спецыяліста сацыяльна-культурнай дзейнасці? Пералічыце ўменні, якія забяспечваюць тэарэтычную гатоўнасць?

10. Як спецыяліст па сацыяльна-культурнай дзейнасці, на вашу думку, можна развіваць свае камунікатыўныя здольнасці і ўменне самапрэзентацыі?

11. Прааналізуйце жыццёвы шлях вядомых вам людзей. Што паслужыла вызначальным у іх прафесійным станаўленні: талент, выпадак або здольнасць да самавыхавання?

12. Чаму самаадукацыя і самаўдасканаленне спецыяліста з'яўляюцца гарантыяй канкурэнтаздольнасці? Выпішыце тыя ўменні,

якіх вам не хапае для паспяховага навучання. Якім чынам можна іх набыць?

13. З выкарыстаннем прапанаванай выкладчыкам мультымедынай прэзентацыі, складзіце план дзеянняў на бліжэйшы год. Якія вынікі вы бы хацелі атрымаць па яго заканчэнні?

Тэма 5. Сацыяльна-культурная дзейнасць і навука. Сучасныя тэндэнцыі развіцця сацыяльна-культурнай дзейнасці ў Рэспубліцы Беларусь

5.1 З апорай на матэрыялы сродкаў масавай інфармацыі прывесці прыклады рэалізацыі напрамкаў дзяржаўнай палітыкі ў сферы культуры (артыкул 8. Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб Культурцы (20 ліпеня 2016 г.).

Напрамкамі дзяржаўнай палітыкі ў сферы культуры з'яўляюцца:

- захаванне, развіццё, распаўсюджванне і (або) папулярызацыя беларускай нацыянальнай культуры і мовы;
- забеспячэнне правоў і свабод, абарона законных інтарэсаў грамадзян у сферы культуры;
- забеспячэнне аховы гісторыка-культурнай і археалагічнай спадчыны;
- стварэнне дзяржаўных арганізацый культуры і садзейнічанне развіццю іх матэрыяльна-тэхнічнай базы;
- стварэнне ўмоў для супрацоўніцтва ў сферы культуры дзяржаўных органаў з камерцыйнымі арганізацыямі і індывідуальнымі прадпрыемствамі;
- стварэнне ўмоў для развіцця юрыдычных асоб усіх форм уласнасці, якія ажыццяўляюць культурную дзейнасць, аказанне ім падтрымкі ў рэалізацыі культурных праектаў на конкурснай аснове;

- стварэнне ўмоў для прыцягнення сродкаў спонсараў і мецэнатаў культуры, іншых юрыдычных асоб і грамадзян, у тым ліку індывідуальных прадпрымальнікаў, для фінансавання культуры;
- распрацоўка і рэалізацыя дзяржаўных і іншых праграм, накіраваных на захаванне, развіццё, распаўсюджванне і (або) папулярызацыю культуры;
- рэалізацыя дзяржаўных мінімальных сацыяльных стандартаў у сферы культуры;
- стварэнне ўмоў для эстэтычнага выхавання грамадзян;
- абарона грамадскай маралі, прадухіленне прапаганды парнаграфіі, насілля і жорсткасці;
- арганізацыя, правядзенне і падтрымка фундаментальных і прыкладных навуковых даследаванняў і распрацовак у сферы культуры, аказанне метадычнай дапамогі па ажыццяўленні культурнай дзейнасці арганізацыям культуры і іншым суб'ектам культурнай дзейнасці;
- забеспячэнне развіцця культуры ў сельскай мясцовасці, у тым ліку шляхам рацыянальнага і аптымальнага размяшчэння арганізацый культуры з улікам асаблівасцей развіцця асобных рэгіёнаў і галін вытворчасці, стварэння арганізацый культуры змешанага тыпу, выкарыстання форм абслугоўвання па-за месцам знаходжання арганізацый культуры, іншых юрыдычных асоб, падраздзяленні якіх ажыццяўляюць культурную дзейнасць (далей – нестатыянарныя формы абслугоўвання);
- стварэнне аб'ектаў культурнай інфраструктуры;
- садзейнічанне інфарматызацыі сферы культуры;
- падтрымка таленавітай моладзі і стварэнне ўмоў для яе плённай дзейнасці;
- заахвочванне работнікаў культуры, творчых работнікаў, арганізацый культуры, спонсараў і мецэнатаў культуры, іншых юрыдычных асоб і

грамадзян, у тым ліку індывідуальных прадпрымальнікаў, якія ўнеслі значны ўклад у захаванне, развіццё, распаўсюджванне і (або) папулярызацыю культуры;

- сацыяльная абарона работнікаў культуры і творчых работнікаў;
- садзейнічанне міжнароднаму супрацоўніцтву ў сферы культуры;
- забеспячэнне агульнадаступнасці культурнай дзейнасці і культурных даброт, садзейнічанне павышэнню іх якасці;
- забеспячэнне асобным катэгорыям грамадзян у адпаведнасці з гэтым Кодэксам і іншымі заканадаўчымі актамі доступу да культурных даброт на льготных умовах, у тым ліку бясплатна;
- стварэнне ўмоў інвалідам і іншым фізічна аслабленым асобам для доступу і карыстання паслугамі арганізацый культуры, падраздзяленняў юрыдычных асоб, якія ажыццяўляюць культурную дзейнасць, у тым ліку доступу да інфармацыйна- камунікацыйных рэсурсаў;
- спрыянне стварэнню, распаўсюджванню і (або) папулярызацыі суб'ектамі культурнай дзейнасці культурных каштоўнасцей, арганізацыі і правядзенню культурных мерапрыемстваў, рэалізацыі культурных праектаў, у тым ліку шляхам размяшчэння сацыяльна-творчых заказаў і фінансавання дзяржаўных і іншых праграм, накіраваных на захаванне, развіццё, распаўсюджванне і (або) папулярызацыю культуры;
- стварэнне ўмоў для адраджэння, захавання і развіцця нацыянальных культурных традыцый, у тым ліку традыцый народных мастацкіх рамёстваў, заахвочванне юрыдычных асоб, грамадзян, у тым ліку індывідуальных прадпрымальнікаў, да культурнай дзейнасці;
- садзейнічанне правядзенню экспертыз, іншых форм аб'ектыўнай і незалежнай ацэнкі вынікаў творчай дзейнасці, а таксама развіццю літаратурнай і мастацкай крытыкі;
- фарміраванне і развіццё канкурэнтнага культурнага асяроддзя;

- стварэнне дзяржаўных сродкаў масавай інфармацыі, якія спецыялізуюцца на асвятленні культурнага жыцця ў Рэспубліцы Беларусь і замежных краінах, стымуляванне публікацый або паведамленняў аб культурным жыцці ў сродках масавай інфармацыі;
- стымуляванне выдання твораў мастацкай літаратуры, якія маюць значэнне для захавання, развіцця, распаўсюджвання і (або) папулярызацыі беларускай нацыянальнай культуры і мовы (творы літаратуры нацыянальнай тэматыкі, для дзяцей і юнацтва, класічныя творы мастацкай літаратуры і іншыя творы);
- рэгуляванне ўвозу і (або) вывазу культурных каштоўнасцей, недапушчэнне без законных падстаў вывазу з Рэспублікі Беларусь культурных каштоўнасцей і незаконнай перадачы права ўласнасці на іх, прыняцце мер па вяртанні ў Рэспубліку Беларусь культурных каштоўнасцей, якія без законных падстаў вывезены з яе тэрыторыі або не вернуты ва ўстаноўленым заканадаўствам парадку;
- падрыхтоўка, павышэнне кваліфікацыі і перападрыхтоўка работнікаў культуры, педагогічных работнікаў устаноў адукацыі ў сферы культуры;
- іншыя напрамкі дзяржаўнай палітыкі.

5.2 Правесці рэфератыўная агляд навуковых артыкулаў і перыядычных выданняў па тэме.

Мэта рэфератыўная агляду – фарміраванне сістэмы навыкаў працы студэнта са спецыялізаванымі перыядычнымі выданнямі і электроннымі рэсурсамі, якія з'яўляюцца крыніцамі актуальнай інфармацыі па вывучаемай тэме. Выкананне рэфератыўных аглядаў патрабуе выкарыстанне перыядычных выданняў, а таксама аналітычных артыкулаў, апублікаваных на інтэрнэт-сайтах, якія асвятляюць тэарэтычныя і практычныя праблемы, пытанні айчыннага і замежнага вопыту. Задачы рэфератыўная агляду складаюцца ў развіцці і замацаванні наступных навыкаў:

- 1) ажыщяўленне самастойнага пошуку статыстычнага і аналітычнага матэрыялу па тэме;
- 2) абагульненне матэрыялаў спецыялізаваных перыядычных выданняў;
- 3) фармуляванне аргументаваных высноў па рэферіруемым матэрыяле;
- 4) унясенне ўласных прапанов па тэме.

Структура і змест рэфератыўнага агляду.

Рэфератыўнага агляд па тэме выконваецца, як правіла, па перыядычным выданням і матэрыялах з спецыялізаваных інтэрнэт-сайтаў за апошнія 1-2 гады. Па кожным артыкуле афармляецца рэфератыўнага даведка па наступным плане:

1. Аўтар (імя па бацьку), звесткі пра аўтара (месца працы, пасада, вучоная ступень).
2. Назва артыкула або матэрыялу.
3. Праблема, якую разгледзеў аўтар у артыкуле.
4. Актуальнасць праблемы.
5. Змест праблемы.
6. Якое рашэнне праблемы прапануе аўтар.
7. Прагназуемыя аўтарам вынікі.
8. Выхадныя дадзеныя крыніцы (перыядычнае выданне: назва, год, месяц, старонкі / адрас электроннага рэсурсу).
9. Стаўленне студэнта да прапановы аўтара.

Аб'ём даведкі па адным артыкуле з дакладным указаннем назвы артыкула і крыніцы складае 1-2 старонкі.

5.3 Пазнаёміцца з раздзеламі “Рэпозітарый” і “Выданні БДУКМ” на афіцыйным сайце ўніверсітэта.

5.4 Прадумаць аргументы на карысць выкарыстання сусветнай электроннай сеткі для сістэматычнага збору даных і правядзення даследаванняў.

5.5 Прадставіць кароткі агляд спецыялізаваных Internet-сэрвісаў: сайтаў базавых акадэмічных структур; сайтаў навукова-даследчых і аналітычных арганізацый, якія займаюцца сацыяльна-культурнай дзейнасцю; сайтаў прафесійных часопісаў.

Тэма 6. Арганізацыя вучэбнай, навукова-даследчай, самастойнай працы студэнтаў

6.1 На падставе прадстаўленага ніжэй тэкста скласці праграму самаўдасканалення

«Ты - тое, што ўяўляеш ты сабою», - пісаў вялікі Ёган Вольфганг Гётэ. На самай справе, ад нас саміх залежыць, якія мы. Для кожнага чалавека надыходзіць момант, калі ён становіцца здольным актыўна фармаваць самога сябе. Французскі філосаф Мішэль Мантэнь з гэтай нагоды пісаў: «Вось ужо некалькі гадоў, як усе мае думкі скіраваны на мяне самога, як я вывучаю і правяраю толькі сябе, а калі я вывучаю што-небудзь іншае, то толькі для таго, каб нечакана ў якойсьці момант прыкласці гэта да сябе ці, дакладней, ўкласці ў сябе». Гэты складаны працэс пабудовы самога сябе пачынаецца з дзяцінства, але усвядомленым становіцца ў юнацтве і называецца самаразвіццём і самаўдасканаленнем. Незадаволенасць сабой спараджае дзеянні па самаўдасканалення. Спачатку - гэта жаданне ўмець рабіць тое ж, што і астатнія аднагодкі. Напрыклад, умець катацца на ровары, падцягвацца на турніку і да таго падобнае. Гэтыя дзеянні не маюць вялікага значэння для развіцця асобы. Але вось вы захацелі быць такім жа смелым, як ваш сябар, ці вы хочаце стаць такім жа высокапрафесійным педагогам, як ваш любімы настаўнік, і тады давядзецца навучыцца працаваць над сабой, асвойваць тэхналогію фарміравання прафесіянала і спецыяліста.

Для будучага спецыяліста працэс самаўдасканалення цесна звязаны з самавызначэннем ў будучай прафесіі. Паспяховаць прафесійнай дзейнасці шмат у чым залежыць ад умення і здольнасці

спецыяліста мабілізаваць свае намаганні на сістэматычную разумовую працу, рацыянальна будаваць сваю дзейнасць, пераадолюваць цяжкасці падчас падрыхтоўкі мерапрыемстваў, здымаць псіхічныя перагрузкі, кіраваць сваім эмацыйным станам. Гэтыя якасці не даюцца ад нараджэння або ў выглядзе дадатку да дыплама, яны – вынік працы над сабой. У нашы дні, калі ўзрастае значэнне самадысцыпліны і самакіравання, калі жыццёвы поспех ўсё больш залежыць ад самастойнасці, ўмення выкарыстоўваць свае ўнутраныя рэзервы, максімальна развіваць здольнасці праяўляць творчую актыўнасць, гэтая праца набывае асаблівую актуальнасць. У педагогіцы такая праца над сабой, па стварэнні сябе як цікавай і неардынарнай асобы, носіць назву станаўленне, самаўдасканаленне і самаразвіццё і ажыццяўляецца на аснове самапазнання, самавыхавання і самаадукацыі. Самавыхаванне – гэта свядомыя і планамерная праца над сабой, накіраваная на фарміраванне такіх уласцівасцяў асобы, якія адказваюць патрабаванням грамадства і асабістай праграме развіцця. Самавыхаванне дэтэрмінавана знешнімі абставінамі жыцця, выхаваннем і ўнутранай патрэбай асобы і служыць стымулам далейшага самаўдасканалення. Самаўдасканаленне – гэта свядомыя дзейнасць, накіраваная на як мага больш поўную рэалізацыю чалавекам сябе як асобы. У працэсе самаўдасканалення актывізуюцца механізмы самарэгуляцыі, самасвядомысці, фармуецца крытычнае мысленне, гатоўнасць да самавыяўлення, самараскрыцця. Працэс самавыхавання і самаўдасканалення грунтуецца на адэкватнай самаацэнцы. Вынікам пастаяннага самаўдасканалення з'яўляецца станаўленне асобы.

Студэнцкія гады – самы спрыяльны час для працы над сабой, для фарміравання сябе як асобы, для самавыяўлення і самарэалізацыі. Засваенне вялізнага пласта ведаў, набыццё новых уменняў і навыкаў, авалоданне прафесіяй з'яўляюцца магутным сродкам фарміравання чалавека як суб'екта сваёй жыццядзейнасці, як гаспадара свайго лёсу,

творцы самога сябе. Навучыцца кіраваць працэсам самавыхавання і самаўдасканалення можна, калі асвоіць пэўны алгарытм дзеянняў, якія ўяўляюць сабой паслядоўнасць псіхалагічных актаў, якія прыводзяць да поспеху. У педагогіцы і тэорыі сацыяльна-культурнай дзейнасці такія алгарытм завуць тэхналогіяй. Апісаная ніжэй тэхналогія самаразвіцця грунтуецца на сутнасці дзейнасці ў цэлым і ўключае шэраг устойлівых кампанентаў, якія ўласцівы любой чалавечай дзейнасці.

Першым крокам, або звяном, у тэхналогіі самаразвіцця з'яўляецца самааналіз, які называецца рэфлексіяй. Ад якасці самааналізу залежыць поспех ўсёй тэхналогіі самаразвіцця. Рэфлексія – гэта аналіз уласных дзеянняў і станаў. Рэфлексія дапамагае прааналізаваць свае недахопы і, чым больш кампетэнтны чалавек, тым дакладней ён выявіць прычыны цяжкасцяў і правільна паставіць перад сабой мэту самаўдасканалення.

Найбольш актуальныя для першакурснікаў праблемы звязаны з адсутнасцю навыку ў самакіраванні і самаарганізацыі: няўменні арганізаваць сябе ў новых умовах універсітэцкага навучання, прымусяць сябе рэгулярна рыхтавацца да заняткаў, няўменні перамагчы сваю ляноту, выконваць рэжым дня. Яшчэ адно кола праблем звязана з усведамленнем цяжкасцяў у зносінах з людзьмі, у адносінах з аднагодкамі: няўменне сказаць «не» і залежнасць ад чужой волі; няўменне адэкватна рэагаваць на грубасць і бестактоўнасць партнёраў па зносінам; імкненне падпарадкаваць сваёй волі; бескампраміснасць у адносінах да сяброў. Трэці круг праблем асабліва складаны для пераадолення, бо звязаны яны з недахопамі асобаснага развіцця, напрыклад, няўменне стрымліваць «патак слоў» у непадыходныя моманты; сарамлівасць і няўпэўненасць у сабе т.п. Апошніх праблем аказваецца больш, чым трэба, сярод іх і такія, якія наогул “не паддаюцца змене”, напрыклад, «занудлівасць», нястрыманасць і зусім безнадзейная легкадумнасць.

Магчымыя прычыны цяжкасцяў

1. Не сфармаваныя навыкі разумовай працы.
2. Навучальны матэрыял у школе «даваўся» занадта лёгка і не даводзілася прымушаць сябе вучыцца сістэматычна.
3. Не цікавы прадмет, які вывучаецца на дадзеным аддзяленні як асноўны.
4. Лень з'яўляецца рысай характару.
5. Паступіў (а) ва ўніверсітэт не па жаданні, а па неабходнасці і жаданні бацькоў.
6. Не развіта сіла волі, няўменне прымусіць сябе займацца.
7. Адсутнасць матывацыі.
8. Высільванне нервовай сістэмы.
9. Адсутнасць вопыту зносін.
10. Празмерная даверлівасць да людзей.
11. Грубасць і непавага да іншых людзей.
12. Асаблівасці тэмпераменту.
13. Неразвітыя камунікатыўныя ўменні.

Наступным крокам самавыхавання з'яўляецца фармуліраванне мэтай самаразвіцця. Гэта вельмі адказны крок у працэсе прафесійнага самавыхавання, бо ад выбару мэты залежыць эфектыўнасць такой працы. Чым шырэй і больш значная мэта, тым дакладней яна зможа стаць перспекывай ў жыцці чалавека. Так, мэта «жыць не па хлусні» (А. І. Салжаніцын), стаць выдатным спецыялістам сваёй справы, прынесці як мага больш карысці людзям выступае як жыццёвая перспекыва. Яе немагчыма рэалізаваць за кароткі час, але да яе чалавек павінен імкнуцца ўсё жыццё. Такія мэты-перспекывы павінны ўвасабляцца ў жыццё праз дасягненне рабочых мэтай - канкрэтных мэтай і задач, якіх можна дасягнуць за кароткі тэрмін. Рабочая мэта з'яўляецца вынікам працэсу рэфлексіі, яна вельмі пэўная і асобасна значная. Калі мэта сфармулявана правільна, то чалавек імкнецца да яе дасягнення, бо толькі ў гэтым выпадку здымаецца незадаволенасць

сабой і дасягаецца душэўную раўнавагу. Аднак аднаго жадання змяніць сябе бывае недастаткова, і таму пасля вылучэння мэтай асобнага самаразвіцця вельмі важна намеціць праграму самавыхавання і выбраць метады яе ажыццяўлення.

Праграма самаразвіцця будучага спецыяліста – гэта пералік усвядомленых і асобна значных дзеянняў (правілаў), накіраваных на дасягненне канкрэтных мэтай самавыхавання з улікам патрабаванняў прафесіі да чалавека. Гэта працэс самапраграмавання асобы і ён уяўляе сабой рэалізацыю ўласнага прагнозу аб магчымым самаўдасканаленні. Аднак праграма не будзе ажыццёўлена без гатоўнасці чалавека да самавыхавання і самаразвіцця, без унутранага падахвочвання да змены сябе. Гэта прычына ў псіхалогіі атрымала назву «матываў». Матыў – гэта пабуджэнне да дзейнасці, звязанае з задавальненнем патрэбы чалавека, гэта сукупнасць унутраных ці знешніх умоў, якія выклікаюць актыўнасць чалавека і якія вызначаюць яго накіраванасць. Самаматывацыя – працэс складаны і дыяпазон яго варыянтаў велізарны. Адны абяцаюць сабе купіць любімую рэч ці салодкае, пагражаюць пазбавіць сябе якога-небудзь задавальнення, калі не выканаюць намечаныя правілы паводзін, іншыя – загадзя паведамляюць сябрам ці бацькам, што яны збіраюцца змяніць у сабе, і выконваюць абяцанне, так як шляху назад ужо няма. Да метадаў самакіравання адносяць: самаперакананне, самаўнушэнне, самакантроль, самазагад, аўтагенная трэніроўка. На пачатковым этапе засваення тэхналогіі самаўдасканалення найбольш дзейсны метады з'яўляецца метады самапераканання, сутнасць яго ў стварэнні прыцягальных мэтай, маляванні ў сваім уяўленні перспектывы самаразвіцця, будучых поспехаў. Адначасова з гэтым метадам можна выкарыстоўваць самаўнушэнне, накіраванае на самарэгуляцыю (кіраванне псіхічнымі працэсамі). Самаўнушэнне дасягаецца шляхам славесных інструкцый, разумовага прайгравання пэўных сітуацый, звязаных з дасягненнем

пастаўленых мэтаў. Эмацыйна больш насычаным з'яўляецца метада самазагаду – валявое нааганне, якое прадугледжвае рэалізацыю ўсіх душэўных сіл чалавека ў экстрэмальных або складаных сітуацыях, як правіла, вельмі значных для чалавека.

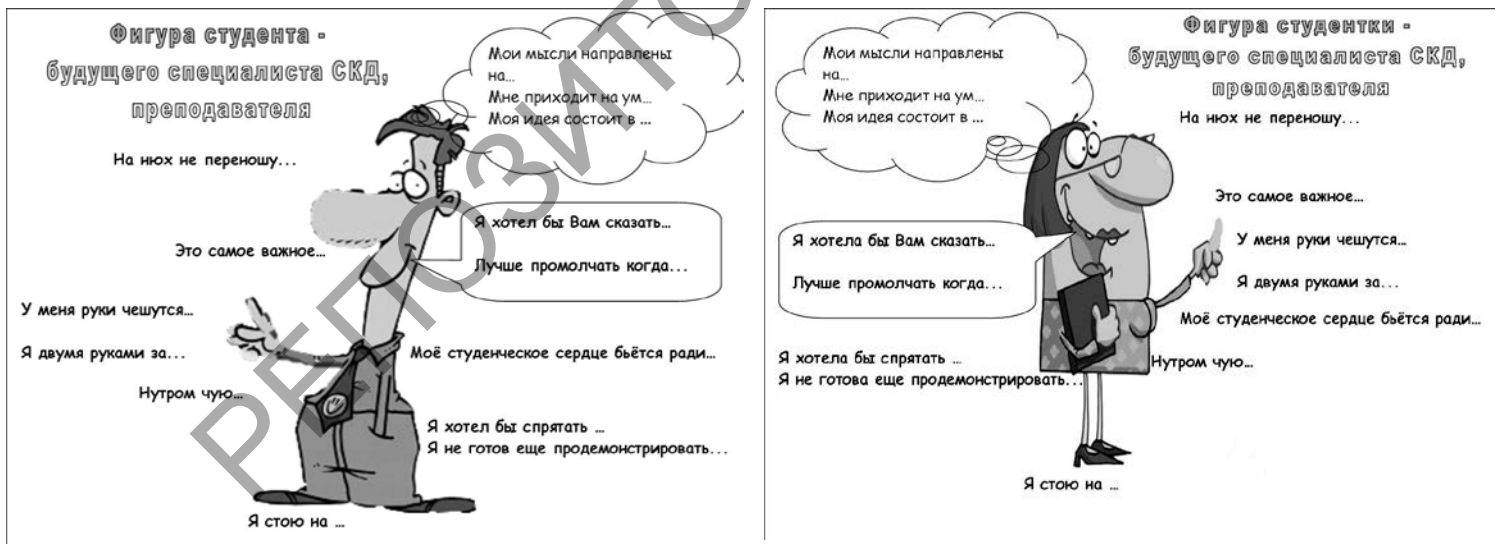
Асаблівым метадам самаўдасканалення з'яўляецца метада самакантролю, які выступае адначасова і сродкам валявой рэгуляцыі ўсяго працэсу самавыхавання. Самакантроль – гэта ўсведамленне і ацэнка суб'ектам уласных дзеянняў, псіхічных працэсаў і станаў, вынікаў самаразвіцця. Вынікам самакантролю з'яўляецца карэкцыя праграмы па самавыхаванні. Вынікам работы па самавыхаванні і самаразвіцці з'яўляюцца пазітыўныя змены ў асобе і паспяховае засваенне вучэбнай дзейнасці, што праяўляецца ў паляпшэнні якасці дзейнасці, ва ўсведамленні сваіх поспехаў. Чым вышэй канкрэтныя вынікі дзейнасці (балы ў заліковай кніжцы, пахвала педагогаў, ацэнка сакурснікаў), тым мацней патрэба ў далейшым самаразвіцці. Не менш значным для фарміравання патрэбнасці ў самаразвіцці з'яўляецца ўсведамленне зменаў, які адбыліся ў сабе. Больш за ўсё прыкметны змены ў культурнай і інтэлектуальнай сферы чалавека.

У працэсе авалодання прафесійнай дзейнасцю кожны чалавек ідзе сваім шляхам, які грунтуецца на індывідуальных асаблівасцях. Гэты шлях паступова афармляецца ў індывідуальны стыль дзейнасці.

Індывідуальны стыль вучэбнай дзейнасці ў значнай ступені залежыць ад тыпалагічных уласцівасцяў. Кожны чалавек займаецца пасвойму, так, як ён прывык або як у яго лепш атрымліваецца. Аднак ёсць некаторыя агульныя рэкамендацыі, якія дапамагаюць маладому чалавеку адаптавацца да сістэмы навучання ва ўніверсітэце. Галоўнай умовай паспяховага навучання ў УВА з'яўляецца сістэматычная падрыхтоўка да заняткаў. Гэта не так ужо складана, але шмат дае: поспех, упэўненасць у сабе, рацыянальнае размеркаванне свайго часу, спакойны псіхалагічны стан падчас сесіі, пастаянны асобны рост. Але

нават пры выкананні гэтага галоўнага правіла паспяховай вучобы ў УВА неабходна ведаць некаторыя асаблівасці мыслення і памяці, каб выкарыстоўваць іх для рацыянальнага пабудовы разумовай дзейнасці. Адным са сродкаў самаўдасканалення з'яўляецца пастаяннае папаўненне сваіх ведаў, гэта значыць самаадукацыя. Гэты працэс уключае ў сябе чытанне разнастайных навуковых, мастацкіх кніг, кніг пра культуру і мастацтва, працу з даведачнай літаратурай. Самаадукацыя можна разглядаць як стварэнне свайго вобразу. Пры гэтым самаадукацыю кожны разумее па-свойму: адны імкнуцца даведацца як мага больш пра ўсё; іншыя аддаюць перавагу як мага больш ведаць у вузкай галіне, звязанай, як правіла, з прафесійнай дзейнасцю. З пункту гледжання ўсебаковага развіцця мэтазгодна спалучаць агульную адукаванасць з цікавасцю да асобнай галіны ведаў. У самаадукацыі вялікае значэнне мае таксама гігіена і культура разумовай працы.

6.2 Дамалюйце “партрэт спецыяліста СКД, выкладчыка”

5. МЕТАДЫЧНЫЯ УКАЗАННІ ДА САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ СТУДЭНТАЎ

Самастойная праца мае на мэце замацаваць, паглыбіць і пашырыць веды, атрыманыя студэнтамі ў ходзе аўдыторных заняткаў, а таксама сфарміраваць навыкі працы з навуковай, вучэбнай і вучэбна-метадычнай літаратурай, развіваць творчае, прадуктыўнае мысленне студэнтаў, іх крэатыўныя якасці. Асноўнымі формамі самастойнай працы з'яўляюцца: вывучэнне асноўнай і дадатковай літаратуры (запаўненне партфоліо); рэфератыўны агляд спецыяльнай літаратуры; напісанне эсэ; самастойная падрыхтоўка да практычных заняткаў; самастойнае вывучэнне вучэбнага матэрыялу.

1. Заданні для самастойнай работы студэнтаў

Тэма	Колькасць гадзін	Форма прадастаўлення
<p><i>Тэма 2. Спецыяльнасць «сацыяльна-культурная дзейнасць» у кантэксце сусветнай і айчыннай вучэбна-навуковай практыкі.</i></p> <p>Неаходна прааналізаваць сайт універсітэта (з абавязковым праглядам старонкі кафедры) і падрыхтавацца да гульні “Хто ёсць хто ва ўніверсітэце?”</p>	2	Пісьмовы аналіз; удзел у гульні
<p><i>Тэма 3. Установа сацыяльна-культурнай сферы як сацыяльны інстытут.</i></p> <p>Неабходна прааналізаваць дзейнасць пэўнай сацыяльна-культурнай установы і мерапрыемства па прапанаваных планах.</p>	2	Запаўненне адпаведных старонак партфоліа і выступленне на занятку
<p><i>Тэма 4. Прафесійная кампетэнтнасць – аснова канкурэнтаздольнасці спецыяліста.</i></p>	2	Афармленне адпаведных

Правесці самадыягностыку і падрыхтаваць тэзісы да круглага стала		старонак партфолія
<i>Тэма 5. Сучасныя тэндэнцыі развіцця сацыяльна-культурнай дзейнасці ў Рэспубліцы Беларусь</i> Правесці рэфератыўны агляд	2	Пісьмовы рэфератыўны агляд

У працэсе самастойнай працы па вывучэнні дадзенай вучэбнай дысцыпліны студэнты могуць падрыхтаваць і прадставіць выкладчыку для праверкі і наступнага абмеркавання падчас практычных заняткаў эсэ. Непасрэдна назва (тэму) эсэ студэнт вызначае самастойна, імкнучыся пры гэтым найбольш ёміста адлюстраваць сутнасць і змест сваіх думак прадстаўленых у наступным матэрыяле. Эсэ ў даслоўным перакладзе азначае - вопыт, нарыс, спроба (франц.-*essai*, англ.-*essay*). Гэта форма прадстаўлення пісьмовага матэрыялу, адметнай прыкметай якой з'яўляецца спалучэнне глыбіні і актуальнасці праблемы з простым і шчырым (асобасных) тонам яе выкладу. Стваральнікам формы лічыцца Мішэль Эйклі дэ Мантэнь, які азагалоўіў сваё асноўнае філасофскае сачыненне «Досведы». (Асноўны матыў твора - *Que je sais? Што я ведаю?*). Гэтая форма самастойнай працы дазваляе фармаваць і развіваць ў студэнтаў навык выпрацоўкі меркаванняў, што з'яўляецца адным з асноўных крытэрыяў ацэнкі якасці спецыяліста, акрамя таго эсэ развівае здольнасць і ўменне студэнтаў выкладаць пэўны матэрыял сваімі словамі, – студэнт атрымлівае магчымасць (асабліва на першым курсе, калі яшчэ недастаткова развіты навык сістэмнага выкладання матэрыялу) у вольным, даступным стылі выказаць сваё меркаванне аб прадмеце.

Эсэ як форма прадстаўлення вынікаў самастойнай работы павінна адпавядаць наступным метадычным пазіцыям і патрабаванням:

- напісанне эсэ павінна быць заснавана на папярэднім азнаямленні не менш чым з трыма першаснымі тэкстамі;

- у эсэ павінны мець месца супастаўленне і ацэнка розных пунктаў гледжання на пытанне (праблему);

- эсэ не павінна быць простым выкладаннем атрыманых звестак;

- у эсэ павінна быць зведзена да мінімуму або выключана даслоўнае перапісванне літаратурных крыніц, матэрыял павінен быць выкладзены сваімі словамі;

- у эсэ павінна быць выказана ўласная думка, згода ці нязгода з існуючымі пазіцыямі і выказваннямі па гэтым пытанні, пры гэтым выказвацца неабходна свабодна і адкрыта, без аглядкі на аўтарытэты, не саромецца крытыкаваць невыразна ці незразумела сфармуляваныя пазіцыі, супярэчнасці, якія былі заўважаны пры азнаямленні з той ці іншай крыніцай інфармацыі (крытыка павінна быць аргументаванай і канструктыўнай);

- аб'ём эсэ, у залежнасці ад спецыфікі тэмы, можа быць да 10 старонак (адзінкавы міжрадковы інтэрвал, шрыфт Times New Roman, памер - 14).

ПАРТФОЛІА «Сацыяльна-культурнай Дэбют» студэнта па дысцыпліне "Уводзіны ў спецыяльнасць»

Партфолія «Сацыяльна-культурны дэбют» - гэта сукупнасць індывідуальных вучэбных дасягненняў, а так сама першы этап у падрыхтоўцы асабістага партфолія на наступных курсах. Партфолія па дысцыпліне ўяўляе сабой альтэрнатыўную форму ацэньвання вынікаў адукацыйнай дзейнасці.

Партфолія студэнта дазваляе вырашыць шэраг задач:

1) прасачыць дынаміку прафесійнага станаўлення кожнага студэнта;

2) даць рознабаковую аб'ектыўную характарыстыку гатоўнасці да прафесійнай дзейнасці кожнага студэнта;

3) забяспечыць фарміраванне ў будучых спецыялістаў уменняў самапраектавання прафесійнага станаўлення на аснове адэкватнага ўспрымання і ацэнкі сваіх вартасцей і недахопаў;

4) забяспечыць педагагічную падтрымку і аказанне дапамогі ў выбары напрамкаў самаразвіцця, актывізацыі асобных сіл і здольнасцей студэнта ў выбары траекторый самаразвіцця і дасягненні мэты;

5) ацаніць адукацыйныя, прафесійныя і асабістыя дасягненні студэнта.

Структура партфолія «Сацыяльна-культурны дэбют» ўключае тры раздзелы (варыянт афармлення партфолія прадстаўлены ў дадатку 1).

Раздзел 1. Рэзюмэ змяшчае матэрыялы індывідуальнага партрэта і апісанне профілю, да якога студэнт сябе плануе рыхтаваць. Падраздзелы «Рэзюмэ»:

ЗНАЁМЦЕСЯ - ГЭТА Я (Прозвішча, імя, нейкія асабістыя дадзеныя, якія вас характарызуюць)

ДЗЕ ВУЧУСЯ (што скончыў, у якім годзе, дзе вучыцеся).

ШТО РАБЛЮ (чым займаецца, акрамя асноўнай вучобы, уключаючы самаадукацыю, у якіх мерапрыемствах універсітэта, горада прымаеце ўдзел)

МОЁ КРЭДА (ваш жыццёвы / прафесійны прынцып, які выступае кіраўніцтвам да вашай дзейнасці, ваша жыццёвая філасофія)

Раздзел 2. «Мой сацыяльна-культурны партрэт» уключае матэрыялы дыягностыкі і самадыягностыкі па асноўных прафесійна-значных якасцях асобы спецыяліста сацыяльна-культурнай дзейнасці ў адпаведнасці з патрабаваннямі.

Раздзел 3. «Метадычная скарбонка» (магчыма ў выглядзе сшытку) змяшчае аўтарскія матэрыялы па выніках вывучэння

дысцыпліны: слоўнік, вынікі самастойных работ, матэрыялы дакладаў, паведамленняў, творчых прац. Вынікам вывучэння дысцыпліны з'яўляецца абарона свайго партфоліа ўсімі студэнтамі.

Крытэрыі ацэнкі партфоліа

Складанне партфоліа па дысцыпліне "Уводзіны ў спецыяльнасць» ўяўляе сабой заліковае мерапрыемства, таму матэрыялы партфоліа павінны быць прадстаўлены ў поўным аб'ёме і адпавядаць прыведзеных ніжэй патрабаванням.

Адсутнасць ці недавальняючае ўтрыманне хаця б па адным з прад'яўляюцца патрабаванняў не дазваляе студэнту прэтэндаваць на здачу заліку.

1. У партфоліа павінны быць прадстаўлены ўсе названыя раздзелы з адпаведнымі матэрыяламі:

- У раздзеле «Рэзюмэ», павінны быць запоўнены ўсе графы, якія максімальна характарызуюць студэнта - уладальніка партфоліа;

- У раздзеле «Мой сацыяльна-культурны партрэт» павінны быць прадстаўлены матэрыялы дыягностыкі і самадыягностыкі з указаннем: а) якія якасці дыягнастуюць, б) назвы дыягнастычнай metodyкі, у) крыніцы дыягнастычнай metodyкі (з правільным і дакладным указаннем выходных дадзеных кнігі (часопіса), з якога ўзятая metodyка); г) матэрыялы дыягнаставання (карта metodyкі з колькаснымі паказчыкамі), в) якасная характарыстыка вынікаў даследавання;

- У раздзеле «Метадычная скарбонка» павінны быць прадстаўлены ў поўным аб'ёме ўсе падраздзелы:

складзены гласарый курса (падраздзел «Слоўнік») з дакладным указаннем зместу тэрміна і выходных дадзеных выдання, з якога ўзятая інфармацыя;

падрыхтаваны матэрыялы выканання самастойных заданняў па вывучаемых тэмах, сабраны вынікі выканання самастойных работ (у падраздзеле «Вынікі самастойных работ»);

прапанаваныя (у падраздзеле «Матэрыялы дакладаў і паведамленняў») найбольш яркія і цікавыя матэрыялы кампіляцыйнага характару (г.зн., складзеныя з матэрыялаў розных крыніц);

прадстаўлены матэрыялы творчага характару: крыжаванкі па тэме, рэбусы, эсэ, графічныя схемы вывучанага матэрыялу і інш. (У падраздзеле «Творчыя работы»)

2. Афармленне партфолія павінна насіць творчы характар, мець элементы непаўторнасці яго ўладальніка. Аўтар можа пашырыць (але не паменшыць) колькасць раздзелаў партфолія, калі паказаная структура не ў поўнай меры адлюстроўвае, на яго думку, асобныя характарыстыкі яго ўладальніка.

2. Пералік пытанняў для самаправеркі

Чым розняцца паняцці “пасада”, “кваліфікацыя”, “кампетэнцыі”?

Якія кампаненты складаюць графік вучэбнага працэса студэнтаў?

Як можна класіфікаваць установы сацыяльна-культурнай сферы?

Як бы Вы ахарактарызавалі праблемы, якія існуюць ў сацыяльна-культурнай сферы?

Ці можаце Вы прывесці прыклад, як вырашаюць сацыяльна-культурныя праблемы у сваёй паўсядзённай дзейнасці ўстановы СКС розных тыпаў?

Ці можаце Вы ацаніць ступень эфектыўнасці працы сацыяльна-культурных устаноў?

Ці можаце Вы прывесці 2-3 прыклады публікацый (аўтар, назва артыкула, часопіс (газета), кароткі змест публікацыі), ў якіх асвятляюць сітуацыю і сучасныя тэндэнцыі развіцця сацыяльна-культурнай дзейнасці.

Ці вядомы Вам такія людзі, якія працуюць ва ўстановах сацыяльна-культурнай сферы, якіх можна лічыць прыкладам, узорам сучаснага спецыяліста СКД? Калі да, назавіце іх і растлумачыце чаму.

Кім Вы бачыце сябе пасля заканчэння ўніверсітэта? У якой установе СКС жадалі б працаваць? Якой працай жадалі б займацца?

З якіх кампанентаў і патрабаванняў складаецца прафесіяграма выкладчыка?

З якіх кампанентаў і патрабаванняў складаецца прафесіяграма спецыяліста СКД?

Якія асноўныя структурныя падраздзяленні забяспечваюць дзейнасць БДУКМ як высэйшай навучальнай установы?

Ці ведаеце вы адрас сайта БДУКМ?

Як спланаваць уласны час для вучэбнай, навукова-даследчай і самастойнай працы студэнтаў?

Па якіх напрамках можа самаўдасканалвацца студэнту?

3. Сродкі дыягностыкі вынікаў вучэбнай дзейнасці

Для выяўлення ўзроўню вучэбных дасягненняў у якасці дыягнастычнага інструментарыя выкарыстоўваецца наступныя працы студэнтаў:

- напісанныя эсэ па тэмах дысцыпліны;
- вынікі ўдзела ў гульнях і тэстах;
- састаўленае партфоліа;
- падрыхтаваныя прэзентацыі;
- вусныя адказы на практычных занятках;
- прадстаўленыя вынікі самастойнай працы.

Тэсты для самаправеркі ведаў па выніках вывучэння вучэбнай дысцыпліны і запаўнення гласарыя

Што разумеў Цыцэрон пад «годным вольным часам»:

- заняткі ваеннай справай;
- заняткі навукай;
- заняткі літаратурай і мастацтвам.

У гонар каго праводзіліся Алімпійскія гульні:

- у гонар Зеўса;
- у гонар Апалона.

Першым у сусветнай філасофіі абгрунтаваў і раскрыў у сваёй «Метафізіцы» спецыфіку дзейнасці чалавека ў сферы вольнага часу:

- Арыстоцель;
- Платон;
- Сакрат.

Масавыя святы і відовішчы нарадзіліся ў:

- Старажытнай Эладзе;
- Старажытнай Спарце;
- Старажытным Рыме.

Слова «культура» ў перакладзе з лацінскага пазначае:

- вырошчванне;
- культываванне;
- інстытуты культуры.

Для чаго ў Старажытнай Грэцыі служылі «Мусейон»:

- для спартыўных заняткаў;
- для прафесійных заняткаў навукай.

Назва, якая прыйшла з культуры старажытнага свету, якая аб'ядноўвае выяўленчае мастацтва, музыку, літаратуру і некаторыя навуковыя дысцыпліны:

- свабодныя мастацтва;
- свабоднае выхаванне;
- культурныя комплексы.

Аб якім паняцці ідзе гаворка: «... які адносіцца да гісторыі і культуры старажытных грэкаў і рымлян»:

- антычны;
- гістарычны.

Знакаміты амфітэатр (па сутнасці, цырк), які пабудаваў Флавія ў 80-я гады н.э., за свае памеры празваны:

- Тэатреум;
- Калізей;
- Музейум.

Вяршыняй грэчаскіх гульняў-святаў і своеасаблівым спартыўным тэатрам сталі знакамітыя:

- Алімпійскія гульні;
- Піфійскія гульні.
- Дэльфійскія гульні

Жанглёры, менестрэлі і т. д.у Расіі яны называліся:

- трубадуры;
- скамарохі;
- вяшчальнікі.

Каму з філосафаў старажытнасці належыць заклік да чалавека «Пазнай самога сябе»:

- Сакрату;
- Дыягену;
- Платону.

Самым раннім спосабам калектыўнага правядзення вольнага часу сялян, было:

- паляванне;
- свята;
- шэсце.

Святочныя вячоркі ў сялян называліся:

- “гутарка”;
- “зайгрыш”.

Які від правядзення вольнага часу моладзі практычна знік да пачатку XX ст .:

- моладзёвы карагод;
- моладзёвыя вячоркі.

Якія формы вольнага часу аб'ядноўвалі вузкае кола людзей з вышэйшых слаёў дваранскага саслоўя

- арыстакратычныя клубы і гурткі па інтарэсах;
- удзел у хатніх пастаноўках.

Якая арганізацыя ў 1917-1932 гг. адмаўляла культурную спадчыну мінулага?

- Галоўпалітасвет;
- Наркімасвет;
- Пралеткульт;

Сацыяльнае творчасць - гэта

- вышэйшая форма дзейнасці, стваральны працэс, накіраваны на пераўтварэнне і стварэнне якасна новых сацыяльных адносін і грамадскага быцця;

- аптымальнае для канкрэтных умоў спалучэнне матэрыяльна-тэхнічных, арганізацыйна-метадычных фактараў;

- духоўныя ўмовы фарміравання асяроддзя чалавека;
- узаемадзеянне асобы і культуры.

Сацыяльна-культурная сітуацыя - гэта

- матэрыяльныя, сацыяльныя і духоўныя ўмовы фарміравання, развіцця і самарэалізацыі чалавека;

- аптымальнае спалучэнне фактараў;

- пэўны ўзровень рэалізацыі дзяржаўнай культурнай палітыкі;

- метады рэгулявання культуры на рэгіянальным узроўні.

Сацыякультурнае творчасць - гэта

- Узаемадзеянне асобы і культуры

- Спалучэнне пазітыўных фактараў

- стваральны працэс, накіраваны на пераўтварэнне сацыяльных адносін;

- распрацоўка праграм развіцця культуры

Сацыяльна-культурны асяродак - гэта

- аптымальнае для канкрэтных умоў спалучэнне матэрыяльна-тэхнічных, арганізацыйна-метадычных і сацыяльна-псіхалагічных фактараў, якія аказваюць пазітыўны ўплыў на чалавека;

- распрацоўка праграм развіцця культуры;

- вышэйшая форма дзейнасці, стваральны працэс, накіраваны на пераўтварэнне і стварэнне якасна новых сацыяльных адносін і грамадскага быцця;

- матэрыяльныя, сацыяльныя і духоўныя ўмовы фарміравання, развіцця і самарэалізацыі чалавека.

Сацыяльна-культурная дзейнасць - гэта

- абумоўленых маральна-інтэлектуальнымі матывамі грамадска мэтазгодная дзейнасць па стварэнні, асваенні, захаванні, распаўсюджванні і далейшым развіцці каштоўнасцяў культуры;

- арганізацыя мерапрыемстваў рознага ўзроўню;

- адзін са складнікаў педагагічнай дзейнасці;

- навука аб вывучэнні ўстаноў культуры і мастацтва.

Культурна-асветная праца - гэта

- сістэма прафесійнай і грамадскай дзейнасці, накіраваная на ўцягванне розных груп насельніцтва ў працэс бесперапыннай асветы, аматарскай творчасці, відовішчы, забавы і іншыя формы вольнага часу;

- дзейнасць па арганізацыі забаў.

Педагогіка вольнага часу - гэта

- вобласць сацыяльнай педагогікі, якая раскрывае заканамернасці, прынцыпы, сродкі і метады асветы, арганізацыі актыўнага адпачынку і развіцця творчага патэнцыялу асобы ва ўмовах дасугавай дзейнасці і нерэгламентыраваных зносін.

- вобласць сацыяльна-культурнай дзейнасці, накіраваная на арганізацыю вольнага часу.

Самадзейнасць - гэта

- усё ніжэйпералічанае;

- актыўнасць асобы накіраваная на самаўдасканаленне свайго творчага патэнцыялу;

- добраахвотная, фармальна нерэгламентыраваная непрафесійная дзейнасць па задавальненні сваіх інтарэсаў і патрэбаў;

- актыўнасць асобы накіраваная на самарэалізацыю сваіх творчых патэнцый.

На базе якіх навук фарміруецца сацыяльна-культурная дзейнасць?

- педагогіка;

- этыка;

- паліталогія;

- псіхалогія;

- фізіялогія.

Які сацыяльны інстытут з'яўляецца першаснай сацыяльна-культурнай ячэйкай грамадства

- сям'я;

- школа;

- вытворчасць;

- клуб.

Як у цяперашні час перакладаецца на беларускую мову англійскае слова «клуб»

- аб'яднанне;

- сход;

- зносіны.

Да сацыяльных інстытутаў духоўнай вытворчасці адносяцца:

- тэатры, кінастудыі, філармоніі, цыркi, мастацка-творчыя майстэрні, гурткі;

- царквы і манастыры;

- музеі і бібліятэкі;

- установы дадатковай адукацыі.

Да адукацыйна-выхаваўчых устаноў адносяцца:

- царква;

- тэатры і музеі;

- бібліятэкі;

- школы, ліцэі, гімназіі, вучылішчы, каледжы, інстытуты, акадэміі, універсітэты.

Да навукова-асветніцкіх ўстаноў адносяцца:

- музеі, гісторыка-мемарыяльныя комплексы, выставы; бібліятэкі, чытальні; лекторыі, планетарыі, заапаркі і г.д.;

- тэатры;

- каледжы, інстытуты, універсітэты.

Да ведамасных сацыяльна-культурных ўстаноў адносяцца:

- дамы афіцэраў, салдацкія клубы, дамы культуры міліцыі і пр., домаы медыцынскай асветы, дамы творчых работнікаў;

- музеі, бібліятэкі;

- тэатры і канцэртныя залы;

- заповеднікі.

Аб'ектамі сацыяльна-культурнай дзейнасці з'яўляюцца:

- усё ніжэйпералічанае;

- дзеці;

- дарослыя;

- асобы сталага ўзросту і пенсіянеры;

- дзеці-сіроты і выхаванцы дзіцячых дамоў;

- няпоўныя і шматдзетныя сем'і.

Да ўстаноў забаўляльна-камерцыйнага вольнага часу адносяцца:

- казіно; рэстараны, кафэ; сауны; мюзік-холы, вар'етэ, більярдавыя і інш.;

- тэатры, канцэртныя залы;

- дамы культуры, дамы творчых работнікаў.

Змест сацыяльна-культурнай дзейнасці - гэта комплекс спецыяльна адпрацаваных і сінтэзаваных відаў культурнай дзейнасці, у працэсе якой:

- ствараюцца, асвойваюцца, захоўваюцца, распаўсюджваюцца каштоўнасці культуры; засвойваюцца спосабы аматарскай творчасці і нерэгламентыраваных зносін; задавальняюцца і паслядоўна ўзбагачаюцца духоўна-эстэтычныя інтарэсы і патрэбы людзей;

- пашыраюцца, паглыбляюцца, абнаўляюцца і прыводзяцца ў сістэму веды аб прыродзе, грамадстве, тэхніцы і спосабах дзейнасці, садзейнічаюць усталяванню навуковага светапогляду, грамадзянскай, маральнай і эстэтычнай пазіцыі;

- фарміруюцца інтэлектуальныя і практычныя навыкі і ўменні ў сферы сацыяльнай, навукова-тэхнічнай і мастацкай творчасці, развіваюцца творчы патэнцыял асобы;

- усё вышэйпералічанае.

«Нестабільнасць», «часовы інтарэс», «вялікая колькасць людзей» - дадзеныя крытэрыі характарызуюць:

- масавую аўдыторыю ўстаноў культуры;

- групавую аўдыторыю ўстаноў культуры;

- індывідуальныя формы работы;

Да масавых грамадскіх фарміраванняў адносяць:

- фонды, руху і аб'яднання, якія цесна звязаны з палітычнай, эканамічнай, духоўным жыццём людзей;

- разнастайныя вучэбна-развіваючыя і сацыяльна-асветныя цэнтры і інстытуты, якія існуюць у сферы вытворчасці.

Да грамадскіх фарміраванняў сацыяльна-культурнага профілю адносяць:

- таварыствы кнігалюбаў, філатэлістаў, кіна- і фотаамацараў;
- дзяржаўна-грамадская сістэма ўтрымання і выхавання дзяцей – сірот;
- нефармальныя групы і аб'яднанні.

Сацыяльна-культурная актыўнасць - гэта

- інтэгральнае якасць асобы, якое адлюстроўвае яе жыццёвую пазіцыю і праяўляецца ў гатоўнасці ўдзельнічаць і праяўляць ініцыятыву ў дзейнасці, звязанай са стварэннем, засваеннем, захаваннем і далейшым развіццём каштоўнасцяў культуры;

- якасць асобы накіраваная на падрыхтоўку і правядзенне культурна-дасугавай праграмы;

- якасць асобы накіраваная на ініцыятыву падрыхтоўкі і правядзення культурна-масавага свята;

- якасць асобы накіраваная на арганізацыю творчай дзейнасці.

Адной з задач арганізатараў адпачынку і забавы з'яўляецца:

- фарміраванне ў людзей добрага, жыццярэднага настрою;
- эмацыйны стан асобы, які ўзнікае пад уплывам уражанняў;
- паўнаважнае правядзенне вольнага часу;
- непасрэдны ўплыў на агульны псіхічны тонус асобы.

«Індывідуальнасць» - гэта ...

- сукупнасць якасцей і адметных уласцівасцяў, якія выказваюць сутнасць асобнага індывіда;

- фізіялагічная характарыстыка чалавека;
- самастойнае з'ява ў сацыялогіі, псіхалогіі, культуралогіі;
- маральна-этычная характарыстыка чалавека.

Заканамернасці сацыяльна-культурнай дзейнасці - гэта

- сістэма аб'ектыўна існуючых, ўнутрана абумоўленых, ўстойлівых мэтавых устаноў, сувязяў і адносін, якія складваюцца ў працэсе стварэння, асваення, захавання і распаўсюджвання каштоўнасцяў культуры;

- гуманістычная скіраванасць, і паслядоўнае ўзвышэнне духоўных інтарэсаў і патрэбаў людзей;

- задавальненне і паслядоўнае ўзвышэнне духоўных інтарэсаў і патрэбаў людзей.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

6. ПЫТАННІ І ЗАДАННІ ДА ЗАЛІКУ

Студэнты, якія прынялі ўдзел ва ўсіх практычных занятках і прадставілі вынікі самастойнай працы, атрымоўваюць залік аўтаматычна.

1. Прааналізуйце сацыякультурнае мерапрыемства з апорай на дзеннік назіранняў.
2. Асноўныя суб'екты сацыяльна-культурнай дзейнасці.
3. Вядучыя інстытуты сацыяльна-культурнай сферы. Класіфікацыя.
4. Гісторыя развіцця кафедры педагогікі сацыяльна-культурнай дзейнасці і факультэта культуралогіі і СКД БДУКМ.
5. Гісторыя ўтварэння ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”.
6. Дзяржаўныя патрабаванні да ўзроўню падрыхтоўкі спецыялістаў СКД.
7. З якіх кампанентаў і патрабаванняў складаецца прафесіяграма выкладчыка?
8. З якіх кампанентаў і патрабаванняў складаецца прафесіяграма спецыяліста СКД?
9. Па якіх напрамках можа самаўдасканалвацца студэнт?
10. Паняцці "сацыяльна-культурная сфера" і "сацыяльна-культурная дзейнасць".
11. Патрабаванні да прафесійных кампетэнцый спецыяліста СКД
12. Прававыя асновы і тэндэнцыі дзяржаўнай палітыкі ў сацыяльна-культурнай сферы.
13. Правілы паводзін у карпусах універсітэта і інтэрнатах.
14. Праваы і абавязкі студэнта БДУКМ.
15. Сацыякультурная сітуацыя і фактары, якія яе вызначаюць.
16. Сучасныя тэндэнцыі развіцця сферы культуры і вольнага часу.

17. Характарыстыка аднаго з тыпаў устаноў СКС.
18. Характарыстыка перыядычных выданняў па профілі спецыяльнасці “сацыяльна-культурная дзейнасць”.
19. Назавіце людзей, якія працуюць ва ўстановах сацыяльна-культурнай сферы, якіх можна лічыць прыкладам, узорам сучаснага спецыяліста СКД?
20. Крытэрыі ацанкі эфектыўнасці працы ўстаноў культуры?
21. Прывядзіце 2 - 3 прыклады публікацый (аўтар, назва артыкула, часопіс (газета), кароткі змест публікацыі), ў якіх асвятляюць сітуацыю і сучасныя тэндэнцыі развіцця сацыяльна-культурнай дзейнасці.
22. Прывядзіце прыклад, як вырашаюць сацыяльна-культурныя праблемы у сваёй паўсядзённай дзейнасці ўстановы СКС розных тыпаў?
23. Чым розняцца паняцці “пасада”, “кваліфікацыя”, “кампетэнцыі”?
24. Як бы Вы ахарактарызавалі праблемы, якія існуюць ў сацыяльна-культурнай сферы?
25. Як можна класіфікаваць установы сацыяльна-культурнай сферы і па якіх палставах?
26. Як спланаваць уласны час для вучэбнай, навукова-даследчай і самастойнай працы студэнтаў?
27. Якія асноўныя структурныя падраздзяленні забяспечваюць дзейнасць БДУКМ як вышэйшай навучальнай установы?
28. Якія кампаненты ўключаны ў графік вучэбнага працэсу студэнтаў?

7. ДАПАМОЖНЫ РАЗДЗЕЛ. ЛІТАРАТУРА

Асноўная літаратура

1. *Воловик, А. Ф.* Педагогика досуга : учебник / А. Ф. Воловик, В. А. Воловик. – М. : Моск. психолого-социальный ин-т : Флинта, 1998. – 232, [8] с. : ил., табл.

2. *Грыгаровіч, Я. Д.* Падрыхтоўка кадраў культуры ў Рэспубліцы Беларусь: сучасны стан і перспектывы / Я. Д. Грыгаровіч, А. І. Смолік, Л. М. Рагачова ; Бел. дзярж. ун-т культуры. – Мінск : [б. в.], 2001. – 155, [2] с. : табл.

3. *Киселева, Т. Г.* Социально-культурная деятельность : учебник / Т. Г. Киселева, Ю. Д. Красильников ; Московский гос. ун-т культуры и искусств. – Москва : [б. и.], 2004. – 539 с.

4. *Козловская, Л. И.* Специалист социокультурной деятельности нового тысячелетия / Л. И. Козловская // Весн. Беларус. дзярж. ун-та культуры і мастацтваў. – 2005. – № 5. – С. 74–79.

5. *Паўлава, С.А.* Уводзіны ў спецыяльнасць : метадычны дапаможнік / С. А. Паўлава / Беларус. дзярж. ун-т культуры і мастацтваў. – Мн. : [б. в.], 2009. – 54, [1] с.

Дадатковая літаратура

1. *Аксюцік, М.І.* Сацыяльна-культурная дзейнасць : вучэб.-метадыч. дапам. / М.І.Аксюцік. – Мн.: ІСВ, 2003. – 101 с.

2. *Ариарский, М.А.* Прикладная культурология как область научного знания и социальной практики / М. А. Ариарский ; Санкт-Петербург. гос. ун-т культуры и искусств. – СПб., 1999. – 530 с.

3. *Бакланова, Н. К.* Профессиональное мастерство специалиста культуры: учеб. пособие для аспирантов, слушателей курсов повышения квалификации, преподавателей, студентов / Н. К. Бакланова; Моск. гос. ун-т культуры и искусств. – М.: МГУКИ, 2001. – 222 с.

4. *Беларусы. Т. 6.* Грамадскія традыцыі / В. Ф. Бацьеў [і інш.] ; Ін-т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору НАН Беларусі ; [рэдкал.:

В. М. Бялявіна, М. Ф. Піліпенка, І. У. Чаквін]. – Мінск : Беларус. навука, 2002. – 605, [1] с. : іл.

5. *Болотова, М. И.* Организация семейного досуга в образовательной среде учреждения дополнительного образования детей / М. И. Болотова. – М. : Компания Спутник +, 2005. – 52 с.

6. *Грыгаровіч, Я. Д.* Прыкладная культуралогія : вучэб. дапаможнік / Я. Д. Грыгаровіч, А. І. Смолік ; Беларус. дзярж. ун-т культуры і мастацтваў. – Мн.: Адукацыя і выхаванне, 2005. – 215 с.

7. *Дуликов, В. З.* Социально-культурная работа за рубежом : учеб. пособие / В. З. Дуликов. – Изд. 3-е, доп. – М.: МГУКИ, 2011. – 199 с.

8. *Каралёў М. М.* Асноўныя кірункі падрыхтоўкі менеджэраў сацыяльна-культурнай сферы / М. М. Каралёў // Веснік Беларус. дзярж. ун-та культуры. – 2002. – № 1. – С. 61–65.

9. *Ковальчук, А. С.* Основы имиджологии и делового общения : учеб. пособие для студентов вузов / А. С. Ковальчук. – Ростов н/Д.: Феникс, 2004. – С. 25–84.

10. *Культурно-досуговая* деятельность : учебник для вузов культуры и искусств / под науч. ред. А. Д. Жаркова, В. М. Чижикова ; Моск. гос. ун-т культуры и искусств. – М. : [б. и.], 1998. – 461 с.

11. *Ландэ, Д. В.* Поиск знаний в Internet. Профессиональная работа. / Д. В. Ландэ. – М. : Изд. дом “Вильямс”, 2005. – 272 с.

12. *Макарава, А. А.* Клубныя ўстановы як суб’ект рэалізацыі прыярытэтаў дзяржаўнай культурнай палітыкі / А. А. Макарава // Веснік Беларус. дзярж. ун-та культуры. – 2003. – № 2. – С. 89–95.

13. *Мойсейчук, С. Б.* Художественно-творческая деятельность детей-инвалидов: (вопросы социально-психологической реабилитации) / С. Б. Мойсейчук. – Мн. : Веды, 2001. – 110 с.

14. *Практыка* як састаўная частка прафесійнай падрыхтоўкі спецыялістаў для сацыяльна-культурнай сферы : матэрыялы рэсп. навук.-

метад. канф. (1–2 лют. 2000 г.) / Беларус. ун-т культуры ; рэдкал.: А. І. Смолік (адк. рэд.) [і інш.]. – Мн., 2000. – 202 с.

15. *Социокультурная* деятельность как средство воспитания личности : пособие для соц. педагогов и рук. учреждений образования / под общ. ред. В. Н. Наумчика. – Мн. : Вышэйш. шк., 2004. – 143 с.

16. *Технология* социально-культурной деятельности : учеб.-метод. пособие для студентов учреждений высш. образования по специальности 1-23 01 14 Социально-культурная деятельность / Л. И. Козловская [и др.] ; Беларус. гос. ун-т культуры и искусств. – Мн. : БГУКИ, 2014. – 205 с.

17. *Формирование* воспитывающей социально-культурной среды в общежитиях учебных заведений : материалы респ. сем.-практикума (Мозырь, 20–21 окт. 1999 г.) / Мозыр. гос. пед. ин-т им. Н. К. Крупской ; Под общ. ред. В. В. Валетова. – Мозырь, 1999. – 187 с.

18. *Ярошенко, Н. Н.* Социально-культурная деятельность: парадигмы, методология, теория / Н. Н. Ярошенко ; Моск. гос. ун-т культуры и искусств. – М.: МГУКИ, 2000. – 204 с.

Электронныя рэсурсы:

www.kultura.by/ М-ва культуры Рэсп. Беларусь

<http://repository.buk.by:8080/jsrui/> Рэпазіторый БДУКМ

Казанцева, В. В. Функции и направления деятельности специалистов социально-культурной сферы / В. В. Казанцева // Сиб. пед. журнал. – 2007. – № 7. – С. 168–174 ; То же [Электронный ресурс]. – URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/funktsii-i-napravleniya-deyatelnosti-spetsialistov-sotsialno-kultur-noy-sfery>.

Круглова, Т. Ю. Сущностная характеристика понятия «социально-культурная деятельность» / Т. Ю. Круглова // Вестн. ОГУ. – 2005. – № 4. – С. 146–149 ; То же [Электронный ресурс]. – URL: http://vestnik.osu.ru/2005_4_1/27.pdf.

Фалеева, Л. В. Организация процесса формирования культуры самоорганизации студентов бакалавриата / Л. В. Фалеева // Совр. проблемы науки и образования. – 2013. – № 1. – С. 201 ; То же [Электронный ресурс]. – URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/organizatsiya-protsesta-formirovaniya-kultury-samoorganizatsii-studentov-bakalavriata>.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ